

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

SAKARYA SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU.....	9
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	9
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ	12
7.	DENETİM BULGULARI	12
8.	EKLER.....	58

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu.....	4
Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri	6
Tablo 7: SASKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: Kayıtlı Değerler ve Amortisman Tutarları.....	15
Tablo 9: 2018-2023 Yılları Arasında Kaynak Sularından Elde Edilen Kira Gelirinden İlgili Belediyeye Aktarılması Gereken Pay Tablosu	23
Tablo 10: Sayıştay'a Gönderilen Verilerin Detaylı Bilgileri.....	28
Tablo 11: İdarenin İş Programı	37
Tablo 12: Yeniden Düzenlenen İş Programı.....	39
Tablo 13: Pürsantaj Tablosu	43
Tablo 14: Yüklenicinin Hazırladığı Gecikme Süreleri.....	44
Tablo 15: Yıllar İtibarıyla Su Kayıp Oranları.....	49

KISALTMALAR

APN: Access Point Name (Erişim Noktası Adı)

BMS: Building Management System (Bina Yönetim Sistemi)

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri

COSO: Committee of Sponsoring Organizations (Sponsor Olan Kurumlar Birliği)

DSİ: Devlet Su İşleri

DMA: District Metered Area, (Bölge Ölçümlü Alan)

INTOSAI: The International Organization of Supreme Audit Institutions (Yüksek Denetim Kurumları Örgütü)

KDV: Katma Değer Vergisi

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

LORAWAN: Low-power Wide Area Network (Düşük Güçlü Geniş Alan Ağı)

NB IOT: Narrowband Internet of Things (Dar Bant Nesnelerin İnterneti)

SASKİ: Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi

TL: Türk Lirası

USOS: Uzaktan Sayaç Okuma Sistemi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Taşınmaz İcmal Cetvellerinin Oluşturulmaması
2. Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında İzlenmemesi
3. Amortisman Tutarlarının İlgili Varlığın Kayıtlı Değerinden Yüksek Olması
4. Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında Takip Edilen İşlerin Bitiminde İlgili Varlık Hesabına Aktarılmaması
5. İktisadi Faaliyet Konusu Olmayan Giderlere İlişkin KDV'nin İndirim Konusu Yapılması
6. Hurdaya Ayırma İşlemlerinde Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabına Gerekli Kayıtların Yapılmaması

B. Diğer Bulgular

1. Mevduat Faiz Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesinde Hatalı Uygulamaların Bulunması
2. Kayıtlı Taşınmazların Güncellemelerinin Mevzuata Uygun Yöntemlerle Yapılmaması
3. Kaynak ve Yeraltı Sularından Alınan Gelirlerden İlgili Belediyeye Pay Aktarılmaması
4. Bütçe Emaneti Ödenmelerinde Mevzuatta Belirtilen Sıraya Uyulmaması
5. Yevmiye Defteri ve Muhasebeleştirme Belgelerine Alt Yevmiye Numarası Verilerek Kayıt Yapılması
6. Yevmiye Defterinde Boş Yevmiyeler Bırakılması ve Geçmişe Yönelik Kayıt Yapılması
7. Sayıştaya Verilmesi Gereken Belgelerin Süresinde Verilmemesi
8. Çevre Katkı Paylarının İlgili Bakanlığa Aktarılmaması
9. Çevre Temizlik Vergisi Paylarının İlgili Belediyelere Tam Olarak Aktarılmaması Sonucu Faiz Yüküne Maruz Kalınması
10. Yeraltı Suyu Kullanan Fakat Kanalizasyon Hizmetinden Yararlanmayanlara Atık Su Bedeli Tahakkuk Ettirilmesi ve Faydalı Kullanımı Aşan Miktarların Kiraya Verilmemesi

11. İdarenin Gelirlerine İlişkin Tahsilat ve Takip Süreçlerinin Etkin Olarak İşletilmemesi
12. İş Programlarının İmalat-Ödenek-Süre Bağlantısı Kurulmadan Hazırlanması
13. Araç Kiralama Hizmet Alımı İhalesinde Yerli Muhteva Oranı Şartını Sağlamayan Araçların Olması
14. Yapım İhalelerinde Bazı İmalatlara Ait Uygulama Projesi Olduğu Halde Karma Sözleşme Yerine Birim Fiyat Sözleşme Yapılması
15. Yapım İş İhalesinde İmalat Süreçlerinin İş Programına Göre Oldukça Gecikmeli Olarak Devam Etmesi
16. İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması
17. İdarenin Hizmet Alanındaki Bazı Yerleşim Yerlerinde Sayaç Okuma Yapılmaması ve Bazı Yerleşim Yerlerinde de Sayaç Takma İşleminin Tamamlanmamış Olması
18. Pilot Bölge Olarak Başlatılan Uzaktan Sayaç Okuma Sistemi (USOS) Projesinin Sürüncemede Bırakılması
19. Sapanca İçme Suyu Havzası Koruma Bölgesinde Yapı Ruhsatı Bulunmayan Yerlere Su Hizmeti Sağlanması
20. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (SASKİ), Bakanlar Kurulunun 23.08.2001 tarih ve 2001/3152 sayılı kararı ile kurulmuştur. Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Sakarya Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 23.08.2001 tarihi itibariyle teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünün hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Sakarya Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler SASKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre SASKİ de bağlı idare olarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; *"Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır."* hükmü gereğince SASKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

"İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve

onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir."

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Sakarya Büyükşehir Belediye Meclisi, SASKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile; müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler, daire başkan yardımcısı ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile; Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli ise genel müdür tarafından atanmaktadır.

SASKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'un 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı (9 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan 703 sayılı KHK ile 2019 yılı itibarıyla kapatılarak, tüm görevleri diğer kurumlara devredilmiştir.) tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

SASKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. SASKİ Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre çalıştırılabilmektedir. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir. SASKİ'de görev yapan personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	510	265
Sözleşmeli Personel		1
Kadrolu İşçi	258	94
Geçici İşçi		8
Toplam	768	368
696 sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		1440

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 4'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre SASKİ'de bağlı idare olarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

SASKİ'nin 2023 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yıldan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Ek Ödenek (TL)	Eklenen (+) / Düşülen (-) Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
01	Personel Giderleri	0,00	142.159.000,00	0,00	37.220.321,24	179.379.321,24	174.847.020,42	4.532.300,82	0,00
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	21.284.000,00	0,00	1.943.843,26	23.227.843,26	21.535.620,40	1.692.222,86	0,00
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	1.174.518.500,00	0,00	197.966.427,00	1.372.484.927,00	1.268.606.693,60	103.878.233,40	0,00
04	Faiz Giderleri	0,00	109.000.000,00	0,00	30.000.000,00	139.000.000,00	138.444.522,30	555.477,70	0,00
05	Cari Transferler	0,00	5.000.000,00	0,00	4.950.000,00	9.950.000,00	9.424.340,02	525.659,98	0,00
06	Sermaye Giderleri	0,00	673.838.500,00	0,00	-99.581.179,35	574.257.320,65	422.794.235,94	151.463.084,71	0,00
07	Sermaye Transferleri	0,00	4.100.000,00	0,00	-4.100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08	Borç Verme	0,00	100.000,00	0,00	-100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
09	Yedek Ödenek	0,00	170.000.000,00	0,00	168.299.412,15	1.700.587,85	0,00	1.700.587,85	0,00
TOPLAM		0,00	2.300.000.000,00	0,00	0,00	2.300.000.000,00	2.035.652.432,68	264.347.567,32	0,00

SASKİ'nin 2023 mali yılı bütçesi ile 2.300.000.000,00 TL ödenek öngörülmüş olup önceki yıldan devreden ödeneği bulunmamaktadır. Yıl içinde 2.035.652.432,68 TL bütçe gideri

yapılmış, 264.347.567,32 TL ödenek iptal edilmiştir. Ertesi yıla devreden ödeneği bulunmamaktadır.

Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01-Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
03-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.451.650.000,00	1.444.165.498,68	14.160.514,97	1.430.004.983,71	98,51
04-Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
05-Diğer Gelirler	534.000.000,00	558.217.633,71	390.889,78	557.826.743,93	104,46
06-Sermaye Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08-Alacaklardan Tahsilat	15.000.000,00	10.639.119,34	0,00	10.639.119,34	70,93
09-Red ve İadeler	650.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM	2.000.000.000,00	2.013.022.251,73	14.551.404,75	1.998.470.846,98	99,92

Buna göre, 2023 yılında net bütçe geliri tahmin edilenin %99,92'si seviyesinde gerçekleşmiştir. Gelir kalemleri detaylı incelendiğinde diğer gelirler %104,46, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri %98,51 ile gerçekçi bir yaklaşımla tahmin edilmişken, alacaklardan tahsilat kalemi %70,93 beklentinin oldukça altında kalmıştır.

Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe Ödenegi (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01-Personel Giderleri	179.379.321,24	174.847.020,42	97,00
02-Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	23.227.843,26	21.535.620,40	93,00
03-Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.372.484.927,00	1.268.606.693,60	92,00
04-Faiz Giderleri	139.000.000,00	138.444.522,30	100,00
05-Cari Transferler	9.950.000,00	9.424.340,02	95,00
06-Sermaye Giderleri	574.257.320,65	422.794.235,94	74,00
07-Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00
08-Borç Verme	0,00	0,00	0,00
09 Yedek Ödenek	1.700.587,85	0,00	0,00
TOPLAM	2.300.000.000,00	2.035.652.432,68	88,50

Kurum tarafından bütçenin yapım aşamasında gider bütçesi 2.300.000.000,00 TL olarak öngörülmüştür. Ancak bunun %88,5'i gerçekleştirilmiştir. Bütçe gider kalemlerine bakıldığında, personel giderleri %97, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri %93, mal ve hizmet alım giderleri %92, cari transferler %95, sermaye giderleri %74 ile beklentinin altında kalırken, faiz giderleri %100 ile beklenen oranda gerçekleşmiştir.

SASKİ'nin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2023 yılının 2022 yılına, 2022 yılının da 2021 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2023-2022 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	362.542.877,30	668.423.627,18	1.444.165.498,68	84,37	116,06
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Diğer Gelirler	162.663.255,25	235.252.930,62	558.217.633,71	44,62	137,28
Sermaye Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Alacaklardan Tahsilat	15.920.210,41	52.797.869,06	10.639.119,34	231,64	-79,85
TOPLAM	541.126.342,96	956.474.426,86	2.013.022.251,73	76,76	110,46
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	520.070,77	797.526,91	14.551.404,75	53,35	1724,57
NET TOPLAM	540.606.272,19	955.676.899,95	1.998.470.846,98	76,78	109,12

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2023 yılında gelirler bir önceki yıla göre 1.056.547.824,87 TL'lik (%110,46) artış göstermiştir. 2023 yılında bir önceki yıla göre meydana gelen bu artış üzerinde, teşebbüs ve mülkiyet gelirlerindeki 775.741.871,50 TL'lik (%116,06) artış ile diğer gelirler kaleminde meydana gelen 322.964.703,09 TL'lik (%137,28) artış belirleyici olmuştur. Alacaklardan tahsilat ise %79,85 azalmıştır.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2023-2022 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	48.336.784,36	82.875.819,43	174.847.020,42	71,45	110,97
SGK Devlet Primi Giderleri	7.924.252,74	12.507.489,04	21.535.620,40	57,84	72,18
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	277.177.731,92	712.046.858,37	1.268.606.693,60	256,89	78,16
Faiz Giderleri	40.877.577,44	99.206.393,59	138.444.522,30	142,69	39,55
Cari Transferler	2.294.607,14	4.931.301,11	9.424.340,02	114,91	91,11
Sermaye Giderleri	158.301.334,48	312.158.142,72	422.794.235,94	97,19	35,44
Sermaye Transferleri	5.250.000,00	9.910.000,00	0,00	88,76	-100,00
Borç Verme	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOPLAM	540.162.288,08	1.233.636.004,26	2.035.652.432,68	128,38	65,01

SASKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2023 yılında 2022 yılına göre 802.016.428,42 TL (%65,01) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2023 yılında personel giderleri 91.971.200,99 TL'lik (%110,97), mal ve hizmet alım giderlerinde 556.559.835,23 TL'lik (%78,16), sermaye giderlerinde ise 110.636.093,22 TL'lik (%35,44) artış toplam artış üzerinde

belirleyici olmuştur. Bütçe giderlerindeki bu artış genel olarak maliyet artışlarına bağlı enflasyonist ortamdan kaynaklanmaktadır.

SASKİ'nin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 7: SASKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	SASKİ Genel Müdürlüğü'nün Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	ADASU ENERJİ AŞ	14.250.000,00	14.250.000,00	100
2	AKIM ENERJİ AŞ	7.000.000,00	7.000.000,00	100
3	SASKİ PERSONEL AŞ	70.000.000,00	70.000.000,00	100
4	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR FİDANCILIK VE PEYZAJ AŞ	90.000.000,00	36.000.000,00	40

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

SASKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu/gelir tablosu/kâr-zarar tablosu,

-İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılacaktır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci kısmında düzenlenmiştir. İç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan mali ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenmekte, geliştirilmekte ve uyumlaştırılmaktadır. Bakanlık ve Kurul ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti vermektedir.

Bu doğrultuda, Kamu İç Kontrol Standartları; COSO modeli, INTOSAI Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi ve Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmiştir.

Bakanlık tarafından hazırlanan ve 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir. Tebliğ'de kamu idarelerinin, iç kontrol sistemlerinin Kamu İç Kontrol Standartlarına uyumunu sağlamak üzere; yapılması gereken çalışmaların tespit edilmesi, bu çalışmalar için eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanmasına yönelik çalışmaları yürütmeleri gerektiği belirtilmiştir.

İdarenin iç kontrol sistemi üzerinde aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır.

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası belirlenmemiştir. Hassas görevlere ilişkin prosedürler belirlenmemiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare hiçbir iç kontrol riski belirlememiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmış ve personele duyurulmuştur. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak "görevler ayrılığı" ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri belirlenmemiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin

Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur. Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı hazırlanmıştır. Ancak güncellenmediğinden dolayı Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygun değildir.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, risk değerlendirme çalışmalarının tamamlanmaması nedeniyle değerlendirilmemektedir. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmamıştır. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışmaları mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Sakarya SASKİ Genel Müdürlüğü'nün 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Taşınmaz İcmal Cetvellerinin Oluşturulmaması

İdarenin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazlara ilişkin taşınmaz icmal cetvellerin hazırlanmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 44'üncü maddesinde kamu idarelerinin taşınmazlarının kaydına ilişkin usul ve esasların çıkarılacak yönetmelik ile belirleneceği belirtilmiştir.

Buna istinaden genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar, 02.10.2006 tarihli ve 26307 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

Anılan Yönetmeliğin “Kayıt şekli” başlıklı 7'nci maddesinde; kamu idarelerine ait taşınmazların mahiyetlerine göre, Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formunda, Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar Formunda, Orta Malları Formunda, Genel Hizmet Alanları Formunda, Sınırlı Aynî Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formunda yer alan bilgileri içerecek şekilde bilgisayarda veya deftere yazılarak kaydının tutulacağı ve taşınmaz icmal cetvellerinin hazırlanması için bu formların mali hizmetler birimine gönderileceği, mali hizmetler biriminin de bu formları konsolide ederek Yönetmelik ekinde yer alan taşınmaz icmal cetvellerini oluşturacağı hüküm altına alınmıştır.

İdare taşınmazlarına yönelik yapılan incelemede; İdare tarafından taşınmaz listeleri mezkûr Yönetmelik'te sayılan formlarda yer alan bilgileri içerecek şekilde elektronik ortamda tutulduğu, ancak taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulmadığı tespit edilmiştir. Bu durum idarenin mevcuttaki taşınmazlarının takibini zorlaştırmakta ve taşınmaz yönetiminin sağlıklı bir şekilde yapılmasına sebebiyet vermektedir. Ayrıca söz konusu bu eksiklik İdarenin mülkiyetinde bulunan taşınmazların mali tablolara tam ve doğru olarak yansımaları da engellemektedir.

Kamu idaresi tarafından bulguya iştirak edilmiş ve ilgili mevzuat hükümlerine uyulacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, taşınmazların takip ve yönetiminin daha sağlıklı yapılabilmesi için İdare mülkiyetindeki taşınmazların kayıtlarının anılan Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 2: Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında İzlenmemesi

İdarenin tahsis ettiği ve tahsisli kullandığı taşınmazların muhasebe kayıtlarında yer almadığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 250 Arazi ve Arsalar Hesabının işleyişine ilişkin 189'uncu maddesinde; tahsise konu edilen arazi ve arsalar, tahsis edilen kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba borç, 500 Net Değer Hesabına alacak kaydedileceği, 252 Binalar Hesabının işleyişine ilişkin 193'üncü maddesinde; tahsise konu edilen binalar tahsis edilen kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba borç, 500 Net Değer Hesabına alacak kaydedileceği ve ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarının 500 Net Değer Hesabına borç, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak kaydedileceği belirtilmiştir.

Kamu idaresinin, Yönetmelik gereği yapacağı kayıtlar için kullanacağı hesaplar da Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında, tahsis ettiği taşınmazlar için ilgisine göre; 250.02, 251.02 ve 252.02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar Hesaplarının, 500.11 Tahsis Edilen Taşınmazlar Hesabı ve 500.13 Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarları Hesabının; tahsisli olarak kullandığı taşınmazlar için ise 250.03, 251.03 ve 252.03 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar Hesapları ile 500.12 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar Hesabının kullanılacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde taşınmazların yönetimi ve kontrolü için, idarelerce tahsisli kullanılan ve tahsis edilen taşınmazlarla ilgili farklı bir kayıt düzeni bulunmakta ve bu şekilde kullanılan taşınmazlarla ilgili yapılacak kayıtlarında buna uygun olarak tutulması gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde idarenin tahsis ettiği 10 adet taşınmaz için 500.11 Tahsis Edilen Taşınmazlar Hesabı ile 500.13 Tahsis Edilen Taşınmazlar İçin Ayrılmış Amortisman Tutarları Hesabının kullanılmadığı 42 adet tahsisli kullanılan taşınmaz için ise 250.03, 251.03 ve 252.03 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar Hesapları ile 500.12 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar

Hesabının kullanılmadığı bu nedenle de tahsisli taşınmaz kullanımına ilişkin kurum mali tablolarının eksik bilgi içerdiği görülmüştür.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmalara başlanıldığı ifade edilmiştir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda da belirtildiği üzere, tahsis edilen ve tahsisli kullanılan taşınmazlara ilişkin ilgili muhasebe kayıtlarının yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 3: Amortisman Tutarlarının İlgili Varlığın Kayıtlı Değerinden Yüksek Olması

Bazı duran varlık hesapların birikmiş amortisman tutarlarının, ilgili duran varlığın kayıtlı değerinden yüksek olduğu görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı (-) ile ilgili 202'nci maddesinde; bu hesabın maddi duran varlık bedellerinin ekonomik ömrü içerisinde giderleştirilmesi ve hesaben yok edilmesini izlemek için kullanıldığı ifade edilmiştir.

Bu hükme göre, bir yıldan fazla kullanılabilen ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz kalan maddi duran varlıklar için amortisman ayrılması gerekmekte olup duran varlıklar tamamen amorti edilene kadar amortisman ayrılması gerekmektedir. Bu nedenle duran varlıklar için ayrılan birikmiş amortisman tutarları, maddi duran varlıkların kayıtlı değerlerinden fazla olamayacaktır.

Yapılan incelemede, aşağıdaki örnekte ayrıntıları gösterildiği üzere, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı, 254 Taşıtlar ve 255 Demirbaşlar Hesabındaki kayıtlı maddi duran varlıklar için ayrılan birikmiş amortisman tutarlarının, maddi duran varlıkların kayıtlı değerinden daha fazla olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 8: Kayıtlı Değerler ve Amortisman Tutarları

Hesap Kodu					Kalemler	Borç	Alacak
257	01	06	01	00	Köprüler	0,00	58.933,47
251	01	06	01		Köprüler	25.334,00	0,00
257	03	02	03	00	İnşaat Makineleri	17.101,00	1.837.876,76
253	02	02	00	00	İnşaat Makineleri ve Aletleri	100.873,86	0,00
257	04	01	07	00	Motorsuz Kara Araçları	0,00	56.666,67
254	01	07	00	00	Motorsuz Kara Araçları	54.600,00	

257	05	02	06	00	Aydınlatma Cihazları	0,00	533,75
225	002	006	000	000	Aydınlatma Cihazları	360,00	0,00

Kamu idaresi tarafından bulguya iştirak edilmiş ve ilgili mevzuat hükümlerine uyulacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, duran varlıklar için ayrılan birikmiş amortisman tutarları, maddi duran varlıkların kayıtlı değerlerinden fazla olmaması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 4: Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında Takip Edilen İşlerin Bitiminde İlgili Varlık Hesabına Aktarılmaması

Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında kayıtlı tutarların iş bitiminde ilgili varlık hesabına aktarılmadığı görülmüştür.

Bu hesap, yapımı süren maddi duran varlıklar için yapılan her türlü madde ve malzeme ile işçilik ve genel giderlerin; geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın idarece onaylandığı tarihte, diğer hallerde işin fiilen tamamlandığını gösteren belgenin düzenlendiği tarihte, ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılmaya kadar izlenmesi için kullanılır.

Yapılan incelemede, 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabının yıl sonu itibariyle borç kaydında 386.030.093,05 TL bulunurken, hiç alacak kaydı yapılmadığı ve dolayısıyla geçici kabulü yapılan ya da fiilen bitirilen yapım işlerinin ilgili varlık hesaplarına aktarılmadığı anlaşılmıştır.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara dikkat edileceği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, geçici kabulü yapılan veya fiilen bitirilen işlere ilişkin tutarların ilgili varlık hesabına aktarılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 5: İktisadi Faaliyet Konusu Olmayan Giderlere İlişkin KDV'nin İndirim Konusu Yapılması

Kurumun iktisadi faaliyetleri dışında yürüttüğü hizmetler kapsamında yapmış olduğu bazı giderlere ilişkin katma değer vergisinin, giderleştirilmesi veya aktifleştirilmesi gerekirken indirim konusu yapıldığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "191 İndirilecek katma değer vergisi hesabı" başlıklı 153'üncü maddesinde;

"Bu hesap, mal ve hizmetin satın alınması sırasında satıcılara ödenen veya borçlanılan ve kurum açısından indirim hakkı doğuran katma değer vergisinin izlenmesi için kullanılır.

Mahalli idareler, bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmetlere ilişkin olarak ödemiş oldukları Katma Değer Vergisini indirim konusu yaparlar. Bunun dışında kurumun satışa konu olmayan kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanmak veya tüketmek üzere satın alınmış mal veya hizmet için ödenen Katma Değer Vergisi indirim konusu yapılmaz ve bu tutarlar ilgili gider hesabı veya varlık hesabına yapılacak muhasebe kaydında maliyet bedeline ilave edilir."

düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükmünden anlaşılacağı üzere; mahalli idarelerin satışa konu olmayan ve kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanmak veya tüketmek üzere satın alınmış mal veya hizmetler için ödediği KDV'yi indirim konusu yapmamaları gerekmektedir. İndirim konusu yapılmayacak olan bu KDV tutarlarını hizmet alımlarında doğrudan gider yapmaları, mal alımlarında ise ilgili malın maliyetine eklemeleri, sadece vergiye tabi hizmetlerini ya da ticari niteliği bulunan faaliyetlerini ifa etmek için alınan mal ve hizmetler için ödediği KDV tutarlarını, bu hizmet ve faaliyetler karşılığı olarak tahsil ettikleri hesaplanan KDV tutarlarından mahsup etmeleri gerekmektedir.

SASKİ Genel Müdürlüğünün 2023 yılı mali tabloları üzerinde yapılan incelemelerde; Kurumun iktisadi faaliyetleri dışında kalan temsil, ağırlama giderleri kapsamında ödenen KDV'yi indirim konusu yaptığı görülmüştür.

İdare cevaben; temsil ve ağırlama giderlerinin kamu idaresinin satışları kapsamında yapılması gereken harcamalar olduğunu, bu harcamaların toplam hasılat içerisindeki payının da çok düşük olduğunu ve bu nedenle indirim konusu yapılarak işlem tesis edildiğini

belirtmiştir. Ancak, kamu idaresinin söz konusu harcamalarının bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmetlere ilişkin olmadığı hususu dikkate alındığında kamu idaresinin cevabı yerinde görülmemiştir.

Bu itibarla, SASKİ Genel Müdürlüğünün bazı mal ve hizmet alım işlerine ilişkin KDV’yi mevzuata uygun olmayan şekilde indirim konusu yapması nedeniyle 190 Devreden Katma Değer Vergisi Hesabının fazla gözükmesine yol açtığı değerlendirilmektedir.

BULGU 6: Hurdaya Ayırma İşlemlerinde Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabına Gerekli Kayıtların Yapılmaması

Kullanılma olanaklarını yitiren maddi duran varlıkların hurdaya ayırma işlemlerinde 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı ile 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabına gerekli kayıtların yapılmadığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin “294 Elden çıkarılacak stoklar ve maddi duran varlıklar hesabı” başlıklı 224’üncü maddesinde; Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabının, çeşitli nedenlerle kullanılma olanaklarını yitiren maddi duran varlıkların izlenmesi için kullanılacağı, hesabın işleyişine ilişkin 225’inci maddesinde ise; kullanılma olanağını yitiren maddi duran varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden bu hesaba borç, ilgili maddi duran varlık hesabına alacak; ayrılmış olan amortisman tutarının da 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç, 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabına ise alacak kaydedileceği, düzenlemelerine yer verilmiştir.

Diğer taraftan, Taşınır Mal Yönetmeliği’nin “Hurdaya ayırma nedeniyle çıkış” başlıklı 28’inci maddesinde; hurdaya ayrılan varlıkların taşınır kayıtlarından çıkarılacağı açıkça ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; hurdaya ayırma işlemlerinde, kullanılma olanağını yitiren maddi duran varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabına borç, ilgili maddi duran varlık hesabına alacak; ayrılmış olan amortisman tutarının da 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç, 299 Birikmiş Amortismanlar hesabına ise alacak kaydedilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede; kullanılma olanağını yitiren maddi duran varlıkların Taşınır Mal Yönetmeliği kapsamında hurdaya ayırma işlemlerinin yapıldığı, ancak bahse konu işlemlere ilişkin olarak ilgili muhasebe kayıtlarının yapılmadığı ve hurdaya ayrılan varlıkların ilgili varlık

hesabında izlenmeye devam edildiği, bununla birlikte hurdaya ayrılan varlıkların çeşitli tarihlerde Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumuna teslim edildiğinde hem hurdaya ayırma hem de çıkış işlemlerinin birlikte muhasebeleştirildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu uygulama; hurdaya ayrılan varlıkların muhasebe sisteminden takibinin yapılamamasına ve mali tabloların söz konusu varlıklara ilişkin tam ve doğru bilgi sunmamasına sebebiyet vermektedir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara dikkat edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, ekonomik ömrünü tamamlamış duran varlıkların 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabına kaydedilmesi ve daha sonra bu varlıkların ilgili komisyon kararına göre imha edilerek veya satılarak kayıtlardan çıkarılması ve yıl sonunda amortisman işlemlerinin yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Mevduat Faiz Gelirlerinin Muhasebeleştirilmesinde Hatalı Uygulamaların Bulunması

Kurum adına tahakkuk eden faiz gelirlerinden yapılan tevkifatın muhasebeleştirme işleminin hatalı yapıldığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 102 No.lu Banka Hesabına ilişkin "Hesabın işleyişi" başlıklı 57'nci maddesinde; muhasebe birimlerinin hesaplarının bulunduğu bankalarca tahakkuk ettirilerek banka hesabına aktarılan faiz tutarlarının bu hesaba, tevkifat tutarlarının 630 Giderler Hesabına borç, faiz tutarının içinde bulunulan aya ait kısmının 600 Gelirler Hesabına, geçmiş aylara ait kısmı 181 Gelir Tahakkukları Hesabına alacak kaydedileceği, banka hesabına aktarılan tutarın tamamı aynı zamanda 805 Gelir Yansıtma Hesabına borç ve 800 Bütçe Gelirleri Hesabına alacak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükmüne göre, kamu idarelerinin banka hesabına aktarılan faiz tutarlarının brüt olarak 600 Gelirler Hesabına, tahakkuk eden faiz geliri üzerinden yapılan tevkifat tutarının 630 Giderler Hesabına ve banka hesabına aktarılan faiz ise 800 Bütçe Gelirleri Hesabına kaydedileceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede; İdare adına tahakkuk eden faiz gelirlerinin brüt tutarlar üzerinden 600 Gelirler Hesabına ve faiz geliri üzerinden yapılan tevkifat tutarlarının 630 Giderler Hesabına kaydedildiği, ancak banka hesaplarına yatan tutarların ise brüt olarak 800 Bütçe Gelirleri Hesabına ve faiz gelirleri üzerinden yapılan tevkifat tutarlarının da 830 Bütçe Giderleri Hesabında yönetmelik hükümlerine aykırı olarak muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Bu durumda; İdare banka hesaplarına ilişkin faiz gelirleri üzerinden yapılan tevkifat tutarlarının bütçe gideri olarak ve banka hesaplarına yatan tutarların ise brüt tutarlar üzerinden bütçe geliri olarak muhasebeleştirilmesi, 800 Bütçe Gelirleri Hesabı ile 830 Bütçe Giderleri Hesabının dönem sonu mali tablolarında olması gerekenden yüksek görünmesine neden olmuştur.

Kamu idaresi tarafından bulguya iştirak edilmiş ve bulguda tespiti yapılan hususa ilişkin düzeltme kaydının yapıldığı belirtilmiştir. Ancak bu kayıt işlemi yılı geçtikten sonra yapıldığından, söz konusu hesap gerçek durumu yansıtmamaktadır.

Sonuç olarak, İdare banka hesaplarına ilişkin faiz gelirleri üzerinden yapılan tevkifat tutarlarının bütçe giderleri ile ilişkilendirilmeksizin sadece 630 Giderler Hesabına ve faiz gelirlerinin ise net tutarlar üzerinden 800 Bütçe Gelirleri Hesabına kaydedilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 2: Kayıtlı Taşınmazların Güncellemelerinin Mevzuata Uygun Yöntemlerle Yapılmaması

İdarenin kayıtlı taşınmazlarına ilişkin mevzuata uygun yöntemler kullanılarak gerçeğe uygun değerlendirme yapmak yerine, gelir idaresinden alınan tarifelerle ya da yeniden değerlendirme oranı baz alınarak güncellenme yapıldığı görülmüştür.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'e göre, taşınmazlar maliyet bedeli üzerinden kayıt altına alınmalıdır. Maliyet bedeli belirlenemeyen taşınmazlar için rayiç değerleri temel alınmalıdır. Kayıtların güncellenmesi konusunda ise Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'ne atıfta bulunulmuştur. Ancak, bu yönetmelikte taşınmazların değerlerinin nasıl güncelleneceği konusunda belirgin bir hüküm bulunmamakla birlikte, "gerçeğe uygun değer" ve "kullanım değeri" kavramlarına veya idare tarafından belirlenmesi gereken değerlendirmelere vurgu yapılmıştır.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde "gerçeğe uygun değer", piyasa koşullarında muvazaasız bir işlemde, bilgili ve istekli taraflar

arasında bir varlığın el değıştirmesi veya bir borcun ödenmesi için belirlenen tutarı; 26'ncı maddesinin beşinci fıkrasında ise, "kullanım değeri" nakit üreten varlıklar için gelecekte elde edilmesi beklenen nakit akışlarının bugünkü değeri, nakit üretmeyen varlıklarda ise varlığın kalan hizmet potansiyelinin bugünkü değeri olarak ifade edilmiştir.

Yine aynı Yönetmelik'in "Maddi duran varlıkların kayıt değerleri" başlıklı 26'ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre, herhangi bir maliyet yüklenilmeksizin edinilen maddi duran varlıklar, gerçeğe uygun değeriyle muhasebeleştirilmelidir. Gerçeğe uygun değer belirlenemiyorsa, idarece tespit edilen değer esas alınmalıdır.

Bu kapsamda gerçeğe uygun değere ulaşmak için taşınmaz değerlemesi yoluna gidilmelidir. Taşınmaz değerlendirme, bir parselin durumuna uygun yöntemler kullanılarak o anki rayiç bedelinin belirlenmesini içerir. Doğru bir değer tahmini yapabilmek için temel bilgilerin tam anlamıyla elde edilmesi ve bu bilgilerin açık bir şekilde yorumlanması ve değerlendirilmesi önemlidir.

Taşınmaz değerlerini belirlemek için birçok yöntem bulunsa da en yaygın kullanılanlar; karşılaştırma, nominal değerlendirme, gelir (indirgenmiş nakit akımı) ve maliyet yöntemleridir. Mevzuatta geçen kullanım değeri kavramı, taşınmazın gelecekte beklenen getirilerinin net bugünkü değeri olan indirgenmiş nakit akım analizi ile uyumludur. Gerçeğe uygun değer ise nominal değerlendirme yöntemi kullanılarak elde edilebilir.

Nominal değerlendirme yönteminde, taşınmazın değerini etkileyen faktörler (ana yola yakınlık, altyapı, gürültü, jeolojik durum vb.) belirlenir. Bu faktörlere puanlar verilir ve ağırlıkları belirlenerek nominal taşınmaz değer haritaları oluşturulur.

Taşınmaz değerlendirme yöntemlerinde, taşınmaza ilişkin veri tabanının oluşturulması ve bu veri tabanında konumsal bilginin ağırlıklı olması önemlidir. Bu aşamada, Coğrafi Bilgi Sistemleri, yeryüzüne ait bilgileri belirli bir amaca yönelik olarak toplama, bilgisayar ortamında depolama, güncelleştirme, kontrol etme, analiz etme ve görüntüleme gibi işlemlere olanak sağlayan bir karar destek sistemi olarak taşınmaz değerlendirme için kullanılabilir.

İdarenin bünyesinde faaliyet gösteren Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü, taşınmaz değerlendirme ve güncelleme süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için, gelişmiş CBS kullanarak taşınmaz değerlerini belirleme ve güncelleme konularında çalışmalarını başlatabilir ve koordine edebilir.

CBS destekli taşınmaz değerlendirme yöntemleri, İdarenin taşınmazlarını daha hızlı, doğru ve ekonomik bir şekilde değerlendirmesine olanak tanır. Bu yaklaşım, alım-satım, kiralama, kamulaştırma ve vergilendirme gibi birçok işlemde sağlıklı çözümler sunarak kurumun etkin bir şekilde yönetimini destekler.

Kamu idaresi tarafından bulguya iştirak edilmiş ve ilgili mevzuat hükümlerine uyulacağı belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda, kayıtlı taşınmazlara ilişkin olarak, Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü'nün desteğiyle, İdarenin rasyonel bir veri tabanı oluşturarak mevzuat hükümleri yönünde, gerçeğe uygun güncellemeler yapması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 3: Kaynak ve Yeraltı Sularından Alınan Gelirlerden İlgili Belediyeye Pay Aktarılmaması

İdare tarafından Sakarya ili dâhilinde bulunan kaynak ve yeraltı sularından alınan kira gelirlerinden ilgili belediyeye pay aktarılmadığı görülmüştür.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrası gereğince, kuyu açan kimse, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanabilir. Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları, Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları (mazbut vakıflara ait sular hariç), 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verilebilir. Tahsil edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verilmesi gerekir.

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1'inci maddesi ile Sakarya il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır. Aynı Kanun maddesiyle Sakarya ilindeki il özel idaresinin tüzel kişiliği de kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için

ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Gelineen noktada 6360 sayılı Kanun ile birlikte kaynak sularının kullanım hakkının kiralanması işi Su ve Kanalizasyon İdareleri tarafından yürütülmektedir.

Sakarya İl Özel İdaresinin tüzel kişiliğinin sonlandırılması üzerine 167 sayılı Kanun'da il özel idareleri için tanınan kaynak sularının işletilmesi hakkı SASKİ Genel Müdürlüğü tarafından kullanılmakta ve il sınırları içerisinde bulunan kaynak suları SASKİ Genel Müdürlüğü tarafından kiraya verilerek gelir elde edilmektedir.

167 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi hükmü gereği, kiraya verilen yer altı ve kaynak sularından elde edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verilmesi gerekmektedir.

Kurumun hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Kurum tarafından kiraya verilen 2 adet kaynak suyu bulunduğu görülmüş olup aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere söz konusu kaynak sularından 2018-2023 yılları arasında toplam 162.793.631,90 TL kira geliri tahsil edilmiştir. Söz konusu kira gelirinin %25'lik kısmı olan 40.698.407,99 TL'nin ilgili belediyeye gönderilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 9: 2018-2023 Yılları Arasında Kaynak Sularından Elde Edilen Kira Gelirinden İlgili Belediyeye Aktarılması Gereken Pay Tablosu

Yıllar	Tahakkuk Eden Tutar (TL)	Tahsil Edilen Kira Tutarı (TL)	%25'lik Tutar (TL)
2018	13.243.568,31	8.479.074,27	2.119.768,57
2019	20.224.852,26	12.236.359,05	3.059.089,76
2020	20.519.249,98	16.558.840,81	4.139.710,21
2021	28.387.777,34	24.275.248,59	6.068.812,15
2022	66.788.827,11	31.889.923,72	7.972.480,93
2023	43.969.022,81	69.354.185,46	17.338.546,37
TOPLAM	193.133.297,81	162.793.631,90	40.698.407,99

İdare cevaben; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun gereğince kaynak sularının kiralama yetkisinin idarece kullanılacağını ve 5216 sayılı Kanun'un 167 sayılı Kanun'a göre sonraki tarihli olması dikkate alındığında ilgili belediyelere pay aktarılmasını gerektirecek bir kanuni daynağın bulunmadığını belirtmiştir. Ancak bulguda yer verildiği üzere;

6360 sayılı Kanun ile mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına yapılmış sayıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca 5216 sayılı Kanun'da belirtilmemiş olsa da 167 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesindeki hüküm yürürlükten kaldırılmamış olduğu hususu dikkate alındığında kamu idaresinin cevabı yerinde görülmemiştir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda da belirtildiği üzere, Sakarya il sınırları içerisinde devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerde bulunan kaynak suları ile kamu yararına ait olan yeraltı suları SASKİ Genel Müdürlüğü tarafından kiraya verildiğinden ve bu kiralama sonucunda gelir elde edildiğinden 167 sayılı Kanun'un amir hükmü gereği elde edilen gelirin %25'inin ilgili belediyeye aktarılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 4: Bütçe Emaneti Ödenmelerinde Mevzuatta Belirtilen Sıraya Uyulmaması

Bütçe Emanetleri Hesabına kaydedilen tutarların ilgililere ödenmesi aşamasında muhasebe kayıtlarına alınma sırasına uyulmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasında; nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderlerin muhasebe kayıtlarına alınması sırasına göre ödeneceği belirtildikten sonra, sırasıyla kanun gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verileceği, "Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları" başlıklı 61'inci maddesinin altıncı fıkrasında ise; muhasebe yetkililerinin, bütçe emanetlerini muhasebe kaydına alınma sırasına göre ödenmesinden sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Diğer yandan; Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 320 Bütçe Emanetleri Hesabına ilişkin "Hesabın niteliği" başlıklı 248'inci maddesinde; mali yıl içerisinde veya sonunda ödeme emri belgesine bağlandığı halde, nakit yetersizliği veya diğer sebeplerle ilgililerine ödenemeyen tutarların 320 Bütçe Emanetleri Hesabında izleneceği, "Hesaba ilişkin işlemler" başlıklı 249'uncu maddesinde ise; bütçe emanetlerine alınan tutarların muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ilgililerine ödeneceği hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre; idarenin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde emanet hesaplarına alınan tutarların mevzuatında belirtilen ödemelere öncelik verilmesi şartıyla muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte emanet hesaplarda izlenen söz konusu tutarların kayda alınma sırasına göre ödenmesinden muhasebe yetkilisinin sorumlu olacağı açıktır.

İdarenin hesap ve işlemleri kapsamında 320 Bütçe Emanetleri Hesabının ayrıntısının incelenmesi neticesinde; söz konusu hesaptan yapılan ödemelerin, yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine aykırı olarak, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara dikkat edileceği ifade edilmiştir.

Kamu kaynaklarının hukuka uygun bir şekilde kullanılmasını ve alacaklıların olası bir hak kaybı yaşamamasını teminen nakit yetersizliği dolayısıyla ilgililerine ödenemeyen ve bütçe emanetlerine alınan tutarların muhasebe kayıtlarına alındığı sıraya göre ödenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 5: Yevmiye Defteri ve Muhasebeleştirme Belgelerine Alt Yevmiye Numarası Verilerek Kayıt Yapılması

Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresinin bütçeden nakden veya mahsuben yapılan harcamalar ile diğer işlemlerin muhasebeleştirilmesinde düzenlenen ödeme emri belgeleri ve muhasebe işlem fişlerine kesin yevmiye numarasının dışında, kesin yevmiye numarasından farklı alt yevmiye numaraları verilerek yevmiye defterine kayıt yapıldığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Yevmiye sistemi, muhasebeleştirme belgeleri ve açılış kayıtları" başlıklı 43'üncü maddesinde; gerçekleşen işlemlerin muhasebeleştirme belgeleriyle kaydedileceği belirtildikten sonra bütçeden nakden veya mahsuben yapılan harcamaların (Örnek-32) "Ödeme Emri Belgesi", diğer işlemlerin ise (Örnek-33) "Muhasebe İşlem Fişi" ile muhasebeleştirileceği ifade edilmiş, muhasebeleştirme belgelerinin yevmiye tarih ve numarası sütunlarına, gerçekleşen işlemlerin kayda geçirildikleri tarih ile hesap döneminin başında (1)'den başlayıp hesap döneminin sonuna kadar devam eden birer numara verileceği, gerek yevmiye defteri gerekse büyük defter ve yardımcı defter kayıtlarında bu yevmiye numaralarının esas alınacağı belirtilmiştir.

Anılan Yönetmelik'in "Kullanılacak defterler ve kayıt düzeni" başlıklı 44'üncü maddesinde de; Yönetmeliğin uygulanmasında (Örnek-37) "Yevmiye defteri", (Örnek-38) "Büyük defter", (Örnek-39) "Kasa defteri" ve "Yardımcı hesap defterlerinin" kullanılacağı belirtilmiş, kayda geçirilmesi gereken işlemlerin yevmiye tarih ve numarasıyla ve maddeler halinde düzenli olarak yazılıp müteselsil sıra numarasıyla kaydedileceği "Yevmiye defterinin" tanımında da ifade edilmiştir.

Ödeme emri belgeleri ve muhasebe işlem fişlerine asıl yevmiye numarasının altında alt yevmiye numarası verilmesi ve yevmiye defterine bu şekilde kayıt yapılması, geçmişe dönük kayıt yapmaya olanak sağladığı için Yönetmelik'in yukarıdaki hükümlerine aykırıdır.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, İdarenin bütçesinden nakden veya mahsuben yapılan harcamalar ile diğer işlemlerin muhasebeleştirilme işlemlerinin anılan Yönetmelik hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 6: Yevmiye Defterinde Boş Yevmiyeler Bırakılması ve Geçmişe Yönelik Kayıt Yapılması

Kamu İdaresinin 2023 yılı yevmiye kayıtları incelendiğinde, boş yevmiye kayıtları olduğu ve geçmişe yönelik işlem tesis edildiği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Temel muhasebe kavramları ve ilkeler ile genel yönetim muhasebe standartları, kuralları ve uygulanması" başlıklı 42'nci maddesinde; kurumların muhasebesinin, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde yer alan temel muhasebe kavramları ile faaliyet sonuçları, bütçe uygulama sonuçları, nazım hesaplara ilişkin ilkeler ve varlıklar, yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar ilkelerinden oluşan bilanço ilkeleri ile üçüncü bölümünde belirlenen muhasebe standartları, kurallar ve uygulamalara ilişkin hükümler çerçevesinde yürütüleceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Yevmiye sistemi, muhasebeleştirme belgeleri ve açılış kayıtları" başlıklı 43'üncü maddesinde ise; muhasebeleştirme belgelerinin yevmiye tarih ve numarası sütunlarına, gerçekleşen işlemlerin kayda geçirildikleri tarih ile hesap döneminin başında (1)'den başlayıp, hesap döneminin sonuna kadar devam eden birer numara verileceği

belirtilmiştir. Bu yevmiye numaralarının gerek yevmiye defteri gerekse büyük defter ve yardımcı defter kayıtlarına esas olacağı hükme bağlanmıştır.

Yukarıda yer alan Yönetmelik hükümlerine göre kamu idaresinin yevmiye kayıtlarını müteselsil numaralandırarak düzenlemesi gerekmektedir.

Kurumun yevmiye defterinde yapılan incelemeler neticesinde; 15 adet yevmiye numarasının boş bırakılarak muhasebe kayıtlarının yapılmaya devam edildiği, 2421 adet yevmiyede ise geçmişe yönelik kayıt yapıldığı tespit edilmiştir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

Yevmiye defterinde boş yevmiyelerin bulunması ve geçmişe yönelik muhasebe kaydı yapılması, mali tabloların içerdiği bilginin güvenilirliğini de olumsuz etkileyeceğinden, muhasebenin temel ilkelerine ve yasal düzenlemelere aykırılık teşkil eden bu tür uygulamalara yer verilmemesi ve sonradan tespit edilen eksik ya da hatalı kayıtların muhasebe ilkeleri ve ilgili yasal düzenlemelere uygun olarak düzeltilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 7: Sayıştaya Verilmesi Gereken Belgelerin Süresinde Verilmemesi

“Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar”a göre Sayıştay’a verilmesi gereken defter, mali tablo ve belgelerin süresi içerisinde verilmediği görülmüştür.

İlgili mevzuatın “Kapsam” başlıklı 2’nci maddesinde; Sayıştay denetimine tabi olan kamu idarelerinin kapsamda olduğu, “Verilecek defter, mali tablo, belge ve bilgilerin çeşitleri” başlıklı 5’inci maddesinde ise; Sayıştay’a verilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu ve hangi zamanda verileceği detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Madde hükmü gereğince kapsamda yer alan bir kamu idaresi olan Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü de bu belgeleri Sayıştay Başkanlığı'na zamanında göndermekle yükümlüdür.

Yapılan incelemede; yukarıda yer verilen hükümler doğrultusunda İdare tarafından sunulması gereken defter, mali tablo ve belgeler denetim sürecinde fiilen teslim alınmakla birlikte bunların ilgili Usul ve Esaslarda belirtilen süreler içerisinde aşağıdaki tabloda detayları görüleceği üzere Sayıştay Başkanlığı'na elektronik ortamda verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 10: Sayıştay’a Gönderilen Verilerin Detaylı Bilgileri

Mali Ay	Verinin Gönderilmesi Gereken Son Tarih	Gönderim Tarihi	Açıklama
1	28.02.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
2	31.03.2023	12.04.2023	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir.
3	30.04.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
4	31.05.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
5	30.06.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
6	31.07.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
7	31.08.2023	13.09.2023	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir.
8	30.09.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
9	31.10.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
10	30.11.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
11	31.12.2023		Bu ay veri gönderilmemiştir.
12	29.02.2024	04.01.2024	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmaların yapılacağı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, İdare tarafından “Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay’a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar”a uyulması ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 8: Çevre Katkı Paylarının İlgili Bakanlığa Aktarılmaması

İdare tarafından 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca tahsil edilen çevre katkı paylarının, mevzuatta belirlenen sürede ve tam olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na aktarılmadığı görülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu’nun 18’inci maddesi, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre ile ilgili yatırımların desteklenmesi amacıyla çevre katkı paylarının büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idareleri tarafından toplanarak belirli bir oranda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na aktarılmasını öngörmektedir. Ancak bu ödemelerin mevzuatta belirlenen sürede aktarılmadığı ve hukuki zorunlulukların yerine getirilmediği anlaşılmıştır.

Çevre Kanunu uyarınca tahsil edilen çevre katkı paylarının (su ve kullanılmış suları uzaklaştırma bedellerinin %1’i) mevzuatta belirlenen sürede Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na aktarılmaması, kamu kaynaklarının etkili bir şekilde kullanılmasına dair temel prensiplere aykırıdır.

Yapılan incelemede, mevzuat hükümlerine göre hesaplanarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na aktarılması gereken çevre katkı paylarının durumu şu şekildedir: 7440 Sayılı Kanun kapsamında yapılandırılan 16.137.170,93 TL'lik kısım Bakanlık'a başarılı bir şekilde aktarılmıştır. Ancak, 363 Kamu İdareleri Payları Hesabı'nda izlenen 15.900.000,93 TL'nin sadece 10.156.328,18 TL'si gönderilmiş, ağustos ayından yıl sonuna kadar kalan 5.743.672,75 TL'nin ise aktarımının gerçekleştirilmediği belirlenmiştir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmalara başlanıldığı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, Çevre Kanunu uyarınca tahsil edilen çevre katkı paylarının, mevzuatta belirlenen sürede ve tam olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na aktarılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 9: Çevre Temizlik Vergisi Paylarının İlgili Belediyelere Tam Olarak Aktarılmaması Sonucu Faiz Yüküne Maruz Kalınması

Ticari olmayan abonelerden su faturaları ile birlikte tahsil edilen çevre temizlik vergilerinin ilgili belediyelere tam olarak aktarılmaması nedeniyle, yapılandırma süreci sonunda yüksek faiz yüküne maruz kaldığı görülmüştür.

Ticari olmayan abonelerden su faturaları ile birlikte tahsil edilen çevre temizlik vergilerinin ilgili belediyelere aktarılmamış olması önemli bir hukuki ve mali sorunu ortaya koymaktadır. Bu durum, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun Mükerrer 44'üncü maddesi kapsamında düzenlenen çevre temizlik vergisinin tahsilatı ve aktarımı sürecine yönelik yasal düzenlemelerle bağdaşmamaktadır. Anılan maddeye göre, çevre temizlik vergisi su ve kanalizasyon idareleri tarafından tahsil edilmeli ve bu miktarın belirli oranlarda ilgili belediyelere aktarılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, ticari olmayan abonelerden dönem içerisinde tahsil edilen 12.704.453,61 TL'nin 8.432.976,55 TL'sinin ilgili belediyelere aktarıldığı, kalan tutar olan 4.271.477,06 TL ile 2022 yılından gelen 28.466.116,25 TL'nin toplanmasıyla birlikte anaparanın 32.737.593,31 TL olduğu anlaşılmıştır. Bu durum, yasal düzenlemelere aykırı bir uygulama olduğu gibi, belediyelerin çevre temizlik hizmetlerini sürdürmeleri ve projelerini desteklemeleri adına önemli bir finansman kaybına da neden olabilmektedir.

Sorunun çözümü için, 7440 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı

Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında yapılandırma yoluna gidilmiş, ancak asıl borcun yanı sıra eklenen 21.958.838,18 TL faizle birlikte toplam borç miktarı 54.696.431,49 TL'ye ulaşmıştır. Dolayısıyla, kurumun finansal yükü artarak kamu kaynaklarının verimli kullanımını prensibine aykırı bir şekilde yüksek faiz ödemelerine sebep olunmuştur.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmalara başlanıldığı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, çevre temizlik vergisinin süresinde ve tam olarak ilgili belediyelere aktarılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 10: Yeraltı Suyu Kullanan Fakat Kanalizasyon Hizmetinden Yararlanmayanlara Atık Su Bedeli Tahakkuk Ettirilmesi ve Faydalı Kullanımı Aşan Miktarların Kiraya Verilmemesi

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında, büyükşehir olan illerde il özel idarelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmış olması sebebiyle, faydalı kullanımı aşan kısımların kiraya verilmesi işlemlerinin Su ve Kanalizasyon İdareleri tarafından yürütülmesi gerekirken, bu konuda herhangi bir işlem tesis edilmediği,

Ayrıca, SASKİ tarafından kanalizasyon hizmeti verilmediği halde, kendi taşınmazındaki kuyu suyunu kullananlara atıksu bedeli tahakkuk ettirildiği, ilgili abonelerin ise gerek dilekçe yoluyla Kuruma gerekse dava yoluyla mahkemelere itiraz ettikleri görülmüştür.

26.5.1981 tarihli, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97'nci maddesine 4.12.1985 tarihli, 3239 sayılı Kanun'un 125'inci maddesi ile eklenen "*belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde yeraltı sularından kamu ve özel kişiler tarafından elde edilen kullanma ve sanayi suları için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkili*" ibaresi, Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiş ve 1986/20 Esas ve 1987/9 Karar ile iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, mali yükümlülüklerin sadece konusunun belirtilmesiyle yetinilmeyip, matrah, oran, tarh, tahakkuk, tahsil usulleri, yaptırımlar, zamanaşımı, yukarı ve aşağı sınırları gibi çeşitli yönleriyle düzenlenmesini talep etmiştir. Ücret kavramının hizmet

karşılığı alınabilmesi için belli başlı öğelerin açıklanması ve çerçevelerinin kesin çizgilerle belirlenmesi gerektiğini vurgulayarak, bu şartların yerine getirilmemesi durumunda, keyfi uygulamalara neden olunabileceği, bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarının etkilenebileceği ve temel haklarının ihlal edilebileceği uyarısında bulunmuştur.

Ancak Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal kararı sonrası kanun koyucu söz konusu konuda yeni bir düzenleme yapmamıştır.

Dolayısıyla konuyu iki açıdan ele almakta yarar görülmektedir:

- **Yeraltı Suyu Kullanım Bedeli ve Kiraya Verilmesi**

Yeraltı sularının kullanım bedeli konusu, 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un çeşitli maddeleri ile düzenlenmiştir. Kanunun 2'nci maddesinde, faydalı ihtiyaç kavramı, yeraltı suyunu kullanacak kişinin muhtaç olduğu su miktarı olarak tanımlanmıştır. Yanı sıra, 4'üncü madde, ilan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları içinde kuyu açılması durumunu ele alarak, kuyu sahibinin sadece kendi faydalı ihtiyaçları için su kullanabileceğini ve aşan kısımların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine uygun şekilde il özel idarelerince (belediyelerce) kiraya verileceğini belirtmektedir. Kiradan elde edilen gelirlerden belirli oranlarda pay ayrılmasına dair detaylar da düzenlenmiştir.

5'inci madde ise, ilan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları dışında, yeraltı suyu aranması ve kullanılması hususunu kapsar. Burada arazi sahibinin kendi arazisinde yeraltı suyu arama ve bulduktan sonra kendi faydalı ihtiyacı kadar su kullanma hakkına sahip olduğu ifade edilir. Bu hükümlerden anlaşıldığı üzere, kuyu sahibinin faydalı ihtiyaç miktarı kadar su bedelsizdir, ancak aşan miktarlar 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre kiraya verilecektir.

Bu bağlamda, su ve kanalizasyon idarelerinin yeraltı su kullanım bedeli alma yetkisi bulunmamasıyla birlikte, büyükşehir statüsündeki illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılması sonucu, faydalı kullanımı aşan kısımların kiraya verilme işlemlerinin Su ve Kanalizasyon İdareleri tarafından yürütülmesi gerekmektedir.

- **Atık Su Bedeli ve Yeraltı Sularının Kullanımı**

SASKİ, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesinin altıncı fıkrası çerçevesinde, atıksu altyapı sistemlerini kullanan veya kullanacak olanlara, bağlantı sistemlerinin varlığına bakılmaksızın kirlilik yükü ve atıksu miktarına orantılı olarak katılım zorunluluğunu

getirmiştir. Bu kapsamda, belediye meclisi tarafından ve ilgili idarelerce belirlenecek tarifeye göre, atıksu toplama, arıtma ve bertaraf ücreti alınmaktadır.

Kurumun Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği, kanalizasyon şebekesine bağlantısı olmayan ve foseptik kullanan su ve atıksu abonelerinden, idarece sağlanan atıksu hizmeti ve nihai bertaraf hizmetine karşılık birim fiyat üzerinden atıksu bedeli tahsil edilmesini öngörmektedir. Şantiye ve park bahçe aboneleri dışındaki tüm aboneler aynı zamanda atıksu abonesi kabul edilmekte olup, bu abonelerden alınan atıksu bedeli belirli bir düzenleme ile uygulanmaktadır.

Yargıtay, 9 Aralık 2014 tarihli kararında, kanalizasyon hizmetinden faydalanmayan kişi ve kurumlardan atıksu bedeli alınamayacağına yönelik bir istikrarlı uygulama benimsenmiştir. Bu karar, atıksu bedelinin kanalizasyon hizmetinden yararlanmayanlardan talep edilemeyeceğini vurgulamaktadır.

11 Şubat 2016 tarihli Yargıtay 3'üncü Hukuk Dairesi kararı ise, kendi taşınmazındaki kuyu suyunu kullanan kişi ve kuruluşlardan su bedeli alınamayacağını, ancak bu suların lavabo, wc, mutfak gibi yerlerde kullanılarak atıksu üretilmesi ve bu atıksuyun belediyenin kanalizasyon sistemine deşarj edilmesi durumunda atıksu bedelinin talep edilebileceğini belirtmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 20 Ocak 2016 tarihli kararı da benzer bir çizgide ilerleyerek, kuyudan temin edilen suyun yeşil alanlarda sulama suyu olarak kullanılması durumunda su ve atıksu bedelinin ödenmeyeceğini, ancak bu suyun ev, işyeri, wc, lavabo gibi yerlerde kullanılarak çıkan kirli suyun kanalizasyon sistemine deşarj edilmesi halinde tarife hükümlerine göre atıksu bedelinin ödenebileceğini ifade etmiştir.

Yapılan incelemede, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesi ve Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin 8'inci maddesi kapsamında, 12 Eylül 2023 tarihi itibarıyla 1.015 adet Atıksu (Kuyu Suyu) abonesine sahip olduğu belirlenen kurum, 1 Ocak 2023 ile 31 Ağustos 2023 döneminde 5.851.460 m³ su sarfiyatı karşılığı 29.804.563,37 TL tahakkuk ettirmiş ve 28.442.271,94 TL tahsilat gerçekleştirmiştir. Ancak yer altı suyu kullanan ve kanalizasyon hizmetinden yararlanmayan abonelerin fatura itirazları ve konuyu mahkemeye taşıma durumları gözlemlenmiştir.

İdarenin temel dayanağı olan Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesinin altıncı fıkrası

incelendiğinde ise, yeraltı suyu kullanımında öncelikle bir atıksu altyapı sistemi olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu madde, altyapı sistemi bulunmayan bir bölgede atıksu bedelinin uygulanamayacağına işaret etmektedir.

Anayasa Mahkemesi kararı, Yargıtay kararları ve Çevre Kanunu çerçevesinde yapılan açıklamalara dayanarak; kuyu suyu kullanan, ancak kanalizasyon hizmetinden yararlanmayan abonelere atıksu bedeli tahakkuk ettirilmesi dava risklerini doğurabilecek ve mahkeme masraflarıyla tazmin hükmü yükümlülüğü getirebilecektir.

İdare cevaben, şebeke abonesi olan ancak kanalizasyon alt yapısı olmaması veya binanın coğrafi koşulları nedeniyle şebekeye bağlantısı yapılamadığı durumlarda atıksu bedeli fatura ile tahsil edildiğinden vidanjör hizmetinin ücretsiz olarak verildiğini, 2023 yıl sonu itibarıyla yer altı suyu kullanan atıksu abonesinin 931 adedine kanalizasyon şebekesine direkt bağlantı veya atıksuların SASKİ tarafından alınarak arıtma tesisine deşarj edilmesi şeklinde atıksu hizmeti verilmekte olduğunu, kalan 96 abone ile ilgili olarak ise gerekli planlamaların yapıldığını, faydalı miktarı aşan kısmın ise DSİ Bölge Müdürlüğü'nden bilgi alınarak gerekli çalışmaların yapılacağını belirtmiştir.

Cevaptan anlaşılacağı üzere İdare, şebeke bağlantısının olmadığı yerlerde atıksu bedelinin alındığını fakat vidanjör hizmetinin bedelsiz yerine getirildiğini ifade etmektedir, fakat bu iki durumun birbirini ikame edebilmesi yasal olarak uygun görünmemektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, faydalı kullanım miktarını aşan kısımların DSİ ile koordinasyon içinde tespit edilmesi, varsa bu kısımların 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre kiraya verilmesi, kanalizasyon hizmetinden yararlanmayan kuyu suyu abonelerine atıksu bedeli tahakkuk ettirilirken dava risklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 11: İdarenin Gelirlerine İlişkin Tahsilat ve Takip Süreçlerinin Etkin Olarak İşletilmemesi

İdarenin gelirlerine yönelik tahsilat ve takip işlemlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmediği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11'inci maddesinde, üst yöneticilerin, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesini ve kullanılmasını sağlamaktan, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin

gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden mahalli idarelerde meclislerine karşı sorumlu oldukları ifade edilmiştir. Yine üst yöneticilerin bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, mali hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirecekleri belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un "Gelirlerin toplanması sorumluluğu" başlıklı 38'inci maddesinde; kamu gelirlerinin tarh, tahakkuk, tahsiliyle yetkili ve görevli olanların, ilgili kanunlarda öngörülen tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin zamanında ve eksiksiz olarak yapılmasından sorumlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yine Kanun'un "Mali hizmetler birimi" başlıklı 60'ıncı maddesinin (e) bendinde de; ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek mali hizmetler biriminin görevleri arasında sayılmıştır.

İdare tarafından çıkarılan Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin "Tahakkuk ve tahsilat esasları" başlıklı 42'nci maddesinde su, atıksu ve diğer hizmet bedellerinin bu yönetmelik hükümlerine göre tahakkuk ve tahsil edileceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in 6'ncı bölümünde; vadesinde ödenmeyen borçlara ilişkin yaptırımlar sayılmıştır. Buna göre, "Aboneler tahakkuk eden fatura bedellerini bildirimde belirtilen son ödeme tarihine kadar ödemekle yükümlüdür. Süresinde ödenmeyen fatura bedelleri 21.07.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 51'inci maddesinde belirtilen oranda günlük olarak gecikme zammı ile birlikte yasal yollardan tahsil edilir." denilmektedir.

Kurum gelirlerinin tahakkuk, tahsilat ve takip süreçlerinin etkinliğinin incelenmesi amacıyla geçmişe dönük olarak borçlu olan tüm abonelerin 31.12.2023 tarihi itibarıyla listesi ilgili birimden temin edilmiştir. Borçlu abone listesindeki veriler üzerinde yapılan incelemede Kurumun anapara ve gecikme zammı olarak toplamda 122.429.909,03 TL tutarında alacağı olduğu anlaşılmıştır.

İdare cevaben, SMS Gönderimi ve Arama İşlemleri, Borçtan Kapama ve Bilgilendirme İşlemleri, İhtarname Gönderim İşlemleri ve otomatik mahsup işlemleri neticesinde 2023 yılı içerisinde 91.159.304,12 TL gecikmiş alacağın tahsilatının yapıldığını belirterek, 2024 yılı için oluşturulan etkin saha ve sistemsel çalışma planları kapsamında borç takip süreçleri üzerinden

alacakların tahsili ile ilgili çalışmaların titizlikle gerçekleştirilmeye devam edileceğini ifade etmiştir.

Tüm bu tahsilatlara rağmen, 2023 yılında Kurumun anapara ve gecikme zammı olarak toplamda 122.429.909,03 TL tutarında alacağı olduğu görülmektedir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda da belirtildiği üzere, kurumun mali yapısının sürdürülebilir nitelikte olabilmesi için gelirlerin takip ve tahsil süreçlerinin daha etkin bir şekilde yürütülmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 12: İş Programlarının İmalat-Ödenek-Süre Bağlantısı Kurulmadan Hazırlanması

Yapım işi ihalelerinde, iş programı hazırlanırken her bir imalat kalemine ait tutarları kullanarak aylık kümülatif toplama ulaşmak yerine, çalışılan gün sayısının sözleşme bedeline oranlanması sonucu bulunan günlük tutar üzerinden işlem tesis edildiği görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "İş programı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında; *"Yüklenici, yer tesliminin yapıldığı tarihten itibaren on beş gün içinde, idarece verilen örneklere, sözleşmedeki ödeme şartlarına ve imalatların niteliği, teknik özelliği ve yapım sürelerine uygun bir iş programını hazırlayarak, onaylanmak üzere idareye teslim edecektir..."* hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm iş programının nasıl hazırlanacağını detaylı bir şekilde açıklamamış olsa da, iş programının yapılma amacı düşünüldüğünde, imalat-ödenek-süre kavramlarını birbirleriyle bağlantılı şekilde içermesi gerektiği ortadadır.

Yapılan incelemede, Kaynarca Atıksu Arıtma Tesisi ve Kısmi Kanalizasyon İnşaatı, Pamukova Muhtelif Mahalleler İçmesuyu İnşaatı, Serdivan İlçesi Kazımpaşa Mahallesi Kısmi Kanalizasyon İnşaatı, Şehrin Muhtelif Bölgelerinde Yağmursuyu İnşaatı işlerinde iş programlarının gerçekçi bir temele dayanmadığı anlaşılmıştır.

Örneğin, Serdivan İlçesi Kazımpaşa Mahallesi Kısmi Kanalizasyon İnşaatı yapım işinde;

Yer teslim tarihi: 27.05.2022

İşin bitim süresi: 27.11.2023

2022 yılı ödeneği: %50

2023 yılı ödeneği: %50

Çalışılan gün sayısı: 530

2022 yılı çalışılan gün sayısı: 219

2023 yılı çalışılan gün sayısı: 311

Sözleşme Bedeli: 38.427.000,00 TL

2022 yılına düşen ödenek (%50): 19.213.500,00 TL

2023 yılına düşen ödenek (%50): 19.213.500,00 TL

2022 yılına alınan imalat kalemlerinin genel toplamı: 27.493.500,00 TL (bu tutarın 19.213.500,00 TL'lik kısmı 2022 yılında yapılacak; oran %70)

2022 yılı günlük imalat miktarı: $19.213.500,00 / 219 = 87.732,88$ TL/gün

(Not: Örnekleme maksadıyla iş programının sadece 2022 yılına ait kısmı değerlendirilmiştir.)

İdarenin onaylamış olduğu iş programında, 2022 yılında bir güne isabet eden imalat tutarı bulunmuş ve her ay içerisindeki çalışma gün sayısı ile çarpılarak aylık dilimler oluşturulmuştur.

Örneğin (yer teslim tarihi 27 Mayıs 2022 olduğu için) mayıs ayı içerisinde 5 günlük çalışma belirlenmiş ve günlük imalat tutarı (87.732,88 TL) ile çarpılarak mayıs ayının ödenek dilimi olan 438.664,38 TL'ye ulaşılmıştır.

Bir başka örnekte, haziran ayı 30 günlük çalışma süresi günlük imalat tutarı ile çarpılarak, haziran dilimi 2.631.986,30 TL olarak belirlenmiştir.

Bu hesaplama şeklinde, aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, tek tek imalat kalemlerinin o ayki tutarlarının belirlenmesi yerine aylık kümülatif tutarlar belirlenmiş olmaktadır. Oysa ki, iş programının mantığında hangi imalat kalemlerinin hangi tutarlarla hangi zaman diliminde yapılacağı yer almaktadır. Söz konusu imalat kalemlerinin tutarları ilgili ay içerisinde toplandığında ise o aya ait dilim ortaya çıkmış olacaktır. İdarenin iş programında ise, sadece aylara isabet eden ödenek tutarları tespit edilmiştir. İmalat kalemlerinin ödenek ve süre bağlantısı kurulmamıştır.

Tablo 11: İdarenin İş Programı

BİRDİM FİYAT TEKLİF CETVELİ		2022 ödenek (%50)	19 213 500,00												
İhale kayıt numarası : 2019/53 8550		2023 yıl ödenek (%50)	19 213 500,00												
Verilelim tarihi : 27.06.2022		2022 yılı cıkarılan işler	219												
		2023 yılı cıkarılan işler	311												
		2022 birimlik imalatları	87.732,88												
Sıra No	İş Kalemi No	İş Kaleminin Adı ve Kısa Açıklaması	Ölçü Birimi	Miktar	Teklif Edilen Birim Fiyat	Tutar	mayıs	haziran	temmuz	agustos	eyül	ekim	kasım	aralık	
1	İ 01_KAZI	Her Çısu Zeminde Ve Her Derinlikte Kazı Yapılması	metreküp	62.000	100,00 TL	6.200.000,00									
2	İ 02_KITID	Kum Veya Taş Topu İle Yatıkdamla Gömülmesi Dolması Yapılması Ve	metreküp	14.000	180,00 TL	2.520.000,00									
3	İ 03_KD30	0-30 mm Kırıntı Malzeme İle Dolgu Yapılması	metreküp	43.000	120,00 TL	5.160.000,00									
4	İ 04_KD70	0-70 mm Kırıntı Malzeme İle Dolgu Yapılması	metreküp	1.000	150,00 TL	150.000,00									
5	İ 05_C16/20	Beton Sırtında Üstünlü Veya Sırt Altında Beton Pompa ile Basılan Beton	metreküp	30	1.000,00 TL	30.000,00									
6	İ 05B_C30/37	Beton Sırtında Üstünlü Veya Sırt Altında Beton Pompa ile Basılan Beton	metreküp	100	1.500,00 TL	150.000,00									
7	İ 07_EBAKALIP	Her Türü Beton Ve Betonarme Kalıpları Yapılması	metrekare	100	300,00 TL	30.000,00									
8	İ 08_NBADEMİR	Her Çapta Nervürlü Betonarme Demir Temin, Bükülmesi Ve Yarınlaması	ton	4	20.000,00 TL	80.000,00									
9	İ 09_CHEDEMİR	Her Çapta Çelik Hava Koruması İçin Çelik Demir İyeli Yapılması Ve Yarınlaması	ton	1	20.000,00 TL	20.000,00									
10	İ 10_QDİ	Çeşitli Demir İyeli Yapılması Ve Yarınlaması	kilogram	100	250,00 TL	25.000,00									
11	İ 11_DEMİRBOY A	Demir Üstüne İki Kat Solvent Bazlı Boyama Yapılması	metrekare	100	200,00 TL	20.000,00									
12	İ KD70-150	Ocak Taş Kırma İle Elde Edilen 70-150 Mm Tam Mak. Mak. İle Bakır	metreküp	4.000	200,00 TL	800.000,00									
13	İ ÇPTİP2	Tip 2 Yüksekliğin 3,0 M. Üstünde 3,0 M. İnce A.S. Çelik İnce Kırma	metrekil	10.000	10,00 TL	100.000,00									
14	İ ÇPALP	Çelik Palpaç İnce Yapılması	metrekare	60.000	40,00 TL	2.400.000,00									
15	İ EPE1 60/10	Ø160 PE PN10 Boru Hatları Yapılması	metre	410	250,00 TL	102.500,00									
16	İ EPE2 80/10	Ø280 PE PN10 Boru Hatları Yapılması	metre	900	700,00 TL	630.000,00									
17	İ EPE4 00/10	Ø400 PE PN10 Boru Hatları Yapılması	metre	3.250	1.250,00 TL	4.062.500,00									
18	İ EPE8 50/8	Ø450 PE PN8 Boru Hatları Yapılması	metre	1.000	1.300,00 TL	1.300.000,00									
19	İ EK TİP5-500	Ø500 mm Arma Çaplı (Tip 5) Hıçpe Kararlıyayon Boru Hatları Yapılması	metre	2.100	550,00 TL	1.155.000,00									
20	İ EK TİP5-300	Ø300 mm Arma Çaplı (Tip 5) Hıçpe Kararlıyayon Boru Hatları Yapılması	metre	1.700	1.300,00 TL	2.210.000,00									
21	İ BB150	Ø150 mm Arma Çaplı Bükülebilir Boru Çoraklı, Mühür, Bükülebilir	metre	2.000	100,00 TL	200.000,00									
22	İ BB200	Ø200 mm Arma Çaplı Bükülebilir Boru Çoraklı, Mühür, Bükülebilir	metre	3.300	150,00 TL	495.000,00									
23	İ BB300	Ø300 mm Arma Çaplı Bükülebilir Boru Çoraklı, Mühür, Bükülebilir	metre	2.200	250,00 TL	550.000,00									
24	İ BB400	Ø400 mm Arma Çaplı Bükülebilir Boru Çoraklı, Mühür, Bükülebilir	metre	800	350,00 TL	280.000,00									
25	İ MB200	Ø200 mm Mıyvere Bacası Temini Ve Yarınlaması	taçm	200	2.000,00 TL	400.000,00									
26	İ MB300	Ø300 mm Mıyvere Bacası Temini Ve Yarınlaması	taçm	90	4.000,00 TL	360.000,00									
27	İ MB400	Ø400 mm Mıyvere Bacası Temini Ve Yarınlaması	taçm	40	7.000,00 TL	280.000,00									
28	İ MB500	Ø500 mm Mıyvere Bacası Temini Ve Yarınlaması	taçm	20	8.000,00 TL	160.000,00									
29	İ MB600	Ø600 mm Mıyvere Bacası Temini Ve Yarınlaması	taçm	62	9.000,00 TL	558.000,00									
30	İ MB800	Ø800 mm Mıyvere Bacası Temini Ve Yarınlaması	taçm	45	15.000,00 TL	675.000,00									
31	İ K GÖR	Kararlıyayon Ve Yayınlaması Yapılması	metre	11.100	10,00 TL	111.000,00									
32	İ KP YÜK	Asfalt Altında Kalan Baca Kapaklarının Yıkılması	adet	150	600,00 TL	90.000,00									
33	İ SFRK	Büyük Dönelim Baca Kapak Temini Ve Yarınlaması	adet	150	6.000,00 TL	900.000,00									
34	İ V_ODA	Ventur Odası İnşaat İmalatları Yapılması	adet	2	20.000,00 TL	40.000,00									
35	İ T_ODA	Tahşye Odası İnşaat İmalatları Yapılması	adet	3	25.000,00 TL	75.000,00									
36	İ YG Ç200	Ø200 mm (T=71 mm) Arma Çaplı K. İf. Çelik Boru Yıkılabilir	metre	60	1.000,00 TL	60.000,00									
37	İ YG Ç600	Ø600 mm (T=8 mm) Arma Çaplı K. İf. Çelik Boru Yıkılabilir	metre	60	2.000,00 TL	120.000,00									
38	İ HÇİT	Betonarme Dönelim Kafes Te Vi Hızlılık İyeli Taçlı Hızlılık Çatı	metre	120	400,00 TL	48.000,00									
39	İ AGEÇİT_200	Askeri Köprü Geçipi Yapılması	metre	30	1.000,00 TL	30.000,00									
40	M.01	Palet Terfi Merkezi Metank İnşaatları Yapılması / Kazanması	komple	1	1.100.000,00 TL	1.100.000,00									
41	M.02	Palet Terfi Merkezi Metank İnşaatları Yapılması / Kazanması	komple	1	1.300.000,00 TL	1.300.000,00									
42	M.03	Palet Terfi Merkezi Metank İnşaatları Yapılması / Kazanması	komple	1	900.000,00 TL	900.000,00									
43	M.04	DN150 mm PN16 Tahşye Odası Metank İnşaatları Yapılması	adet	3	20.000,00 TL	60.000,00									
44	M.05	DN300 mm PN16 Tahşye Odası Metank İnşaatları Yapılması	taçm	2	25.000,00 TL	50.000,00									
45	E.01	50 Kva Trp Ve Hattı Yapılması (Kazanması TM4)	taçm	1	250.000,00 TL	250.000,00									
46	E.02	Palet Terfi Merkezi Elektrik İşlerinin Yapılması (Kazanması TM4)	taçm	1	25.000,00 TL	25.000,00									
47	E.03	50 Kva Prine Ses İzolasyon Kabini Otomatik Transfer Panolu DİMİ	adet	1	220.000,00 TL	220.000,00									
48	E.04	160 Kva Trp Ve Hattı Yapılması (Kazanması TM4)	taçm	1	330.000,00 TL	330.000,00									
49	E.05	Palet Terfi Merkezi Elektrik İşlerinin Yapılması (Kazanması TM4)	taçm	1	50.000,00 TL	50.000,00									
50	E.06	150 Kva Prine Ses İzolasyon Kabini Otomatik Transfer Panolu DİMİ	adet	1	250.000,00 TL	250.000,00									
51	E.07	Ag Enerji Nalid Hattı Yapılması (Erişim TM4)	taçm	1	35.000,00 TL	35.000,00									
52	E.08	Palet Terfi Merkezi Elektrik İşlerinin Yapılması (Erişim TM4)	taçm	1	25.000,00 TL	25.000,00									
53	E.09	150 Kva Prine Ses İzolasyon Kabini Otomatik Transfer Panolu DİMİ	adet	1	150.000,00 TL	150.000,00									
54	E.10	Bakır İletkeni 3x25+10mm ² Nyy Kablo Temini Ve Yarınlaması (Kazanması)	metre	100	250,00 TL	25.000,00									
55	E.11	Alüminyum ALPE Kablo Temini Ve Yarınlaması	metre	3.600	200,00 TL	720.000,00									
56	E.12	40x60x80 cm Bıçaklı Yarınlama Kablo Kanal Yapılması	metre	1.200	50,00 TL	60.000,00									
57	E.13	Scada Malzemesi Temini	taçm	3	100.000,00 TL	300.000,00									
TOPLAM TUTAR (K.D.V Hariç)						38.427.000,00	438.664,38	2.631.986,30	2.719.719,18	2.719.719,18	2.631.986,30	2.719.719,18	2.631.986,30	2.719.719,18	
							kümülatif toplam						19.213.500,00		

İş programı yeniden düzenlenip (sadece 2022 yılı için) bakıldığında ise ; öncelikle 2022 yılı içerisinde yapılması planlanan imalat kalemlerinin genel toplamı (27.493.500,00 TL) bulunmuş, bu tutarın (yıllık ödenek %50 olduğundan) 19.213.500,00 TL olan kısmı fiilen yapılacağı için genel toplama oranlanmış (%70), çıkan bu oran, tek tek imalat kalemlerine uygulanmış ve hangisinden ne tutarlarda yapılacağı belirlenmiştir. (2022 yılı içerisinde 27.493.500,00 TL nin %70'i yapılacaksa, her bir imalat kaleminin de %70'er oranlarda yapılması gerekmektedir)

Örneğin; 1'inci sırada yer alan, İ.01_KAZI Her Cins Zeminde ve Her Derinlikte Kazı Yapılması imalat kaleminin genel toplam tutarı 6.200.000,00 TL;

2022 yılı oransal tutarı ise $6.200.000,00 \times \%70 = 4.332.795,02$ TL olarak tespit edilmiştir. Bu tutar, 2022 yılı boyunca (219 gün süresince) yapılacak olan kazı imalatının bedelini göstermektedir. (iş programına göre mayıs ayından aralık ayına kadar 219 gün süre ile bu imalat yapılacaktır)

Daha sonra, 219 günlük sürede 4.332.795,02 TL imalat yapılacaksa, mayıs ayının 5 günlük süresinde 98.922,26 TL imalat yapılır doğru orantısı ($4.332.795,02 \times 5/219$) ile kazı imalatının mayıs ayı tutarına ulaşılmıştır.

Bir başka örnek;

16'ncı sırada yer alan, İ.BPE280/10 Ø280 PE PN10 Boru Hattının Döşenmesi imalat kaleminin genel toplam tutarı 630.000,00 TL;

2022 yılı oransal tutarı ise $630.000,00 \times \%70 = 440.267,88$ TL olarak tespit edilmiştir. Bu tutar, 2022 yılı boyunca (91 gün süresince) yapılacak olan kazı imalatının bedelini göstermektedir. (iş programına göre eylül (30), ekim (31), kasım (30) aylarında toplam 91 gün süre ile bu imalat yapılacaktır)

Daha sonra, 91 günlük sürede 440.267,88 TL imalat yapılacaksa, 30 günlük eylül ayı süresinde 145.143,26 TL imalat yapılır doğru orantısı ($440.267,88 \times 30/91$) ile kazı imalatının eylül ayı tutarına ulaşılmıştır.

Aşağıdaki tabloda yukarıda açıklanan yöntemle hazırlanması gereken iş programı görülmektedir.

Bu hesaplama yöntemi diğer aylar için de uygulandığında, imalat-zaman-ödenek dilimi bağlantısı kurularak, her bir imalat kaleminin her bir çalışılan günde/ayda imalat tutarlarını göstermesi sağlanacaktır. Bu denge kurulmazsa, iş programı gerçekçi olmaktan uzak olacaktır. Bu durum ise planlama ile uygulamanın kopmasına neden olacaktır. Ayrıca fiyat farkı hesaplamaları, gecikme cezaları ya da fesih gibi konuların hepsi iş programı ile ilintili olduğu için hatalı uygulamalara sebebiyet verilebilecektir. Özellikle yıllara yaygın işlerde yıllık ödenek dilimi ve ilgili yıla düşen çalışılan gün sayısı dönemden döneme değişebileceği için bu duruma dikkat edilmesi önem arz etmektedir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara dikkat edileceği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda, yapım işlerine ilişkin iş programlarının, imalat-ödenek-süre bağlantısının kurularak, gerçekçi bir temelde hazırlanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 13: Araç Kiralama Hizmet Alımı İhalesinde Yerli Muhteva Oranı Şartını Sağlamayan Araçların Olması

İdare tarafından “Hizmet Alımı İşİ” ihalesi kapsamında kiralanacak taşıtlardan bazılarının yabancı menşeli olduğu görülmüştür.

237 sayılı Taşıtlar Kanunu'nun 10'uncu maddesinin beşinci fıkrasında;

“Bu Kanun kapsamında edinilecek taşıtların menşei, silindir hacimleri ve diğer niteliklerini belirlemeye ve sınırlamalar getirmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.” denilmektedir.

Kamu Kurumları tarafından hizmet alımı suretiyle kiralanacak taşıtlara ilişkin kriterler, 237 sayılı Taşıtlar Kanunu'nun verdiği yetki ile Bakanlar Kurulunca çıkarılan 2006/10193 sayılı Hizmet Alımı Suretiyle Taşıtlar Edinilmesine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar'ın “Genel Esaslar” başlıklı 6'ncı maddesinde;

“...b) Hizmet alımı suretiyle yabancı menşeli binek ve station-wagon cinsi taşıtlar edinilmesini Kanununun 10 uncu maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen makam ve hizmetler ile sınırlı olacaktır.” denilerek Kamu Kurumları tarafından hizmet alımı suretiyle kiralanacak taşıtlara ilişkin temel kriter belirlenmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuatta, belirli makam ve hizmetler dışında yabancı menşeli binek ve station-wagon cinsi taşıt kiralanamayacağı belirtilmiştir. Kiralanan taşıtların yabancı menşeli olmaması yani yerli muhteva oranının %50'den fazla olması gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde, ihale kapsamında kiralanılan binek araçlardan 18 tanesinin yabancı menşeli olduğu görülmüştür.

İdare cevaben, söz konusu araçların kullanıldığı hizmet alanı nedeniyle ihale başlangıcında yerli muhteva oranına uygun olarak teslim edildiğini ve daha sonra tenik şartnamenin "*Yüklenici; sözleşme imzalandıktan sonra sözleşme hükümleri geçerli olmak ve ek ücret talep etmemek kaydıyla birim teklif cetvelinde teklif ettiği sınıftaki hizmet araçlarından daha üst model veya özellikteki taşıtlarla hizmet verebilir.*" maddesi uyarınca mevcut araçlar ile hizmet alımının devam ettirildiğini belirtmiştir. Ancak, idare tarafından ihale başlangıcında yerli muhteva oranını sağlayan araçların teslim edildiğine ve devamında araçların daha üst model veya özellikteki araçlarla ile değiştirildiğine dair herhangi bir belge sunulmamıştır. Ayrıca teknik şartnamenin ilgili maddesine dayanılarak daha üst model veya özellikte araçların teslim alınması söz konusu mevzuata aykırılığı ortadan kaldırmamaktadır.

Sonuç itibarıyla, hizmet alımı suretiyle taşıt edinilmesinde, Bakanlar Kurulu Kararı'nda belirtilen temel esaslara uygun hareket edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 14: Yapım İhalelerinde Bazı İmalatlara Ait Uygulama Projesi Olduğu Halde Karma Sözleşme Yerine Birim Fiyat Sözleşme Yapılması

Yapım işlerinde kesin/ön projesi olanlar dışındaki imalatlara ait uygulama projeleri hazırlandığı/hazırlanabileceği halde karma sözleşme yapmak yerine birim fiyat sözleşme yapıldığı görülmüştür.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "Sözleşme türleri" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; "*Yapım işlerinde; niteliği itibarıyla iş kalemlerinin bir kısmı için anahtar teslimi götürü bedel, bir kısmı için birim fiyat teklifi alma yöntemleri birlikte uygulanmak suretiyle gerçekleştirilen ihaleler sonucunda karma sözleşme düzenlenir*" denilmektedir.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin "İhalelerde uyulması zorunlu hususlar" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, uygulama projesi bulunan işlerde anahtar teslimi götürü bedel teklif alınmak suretiyle ihale yapılmasının zorunlu olduğu,

bina işleri hariç, ihaleden önce uygulama projesi yapılamayanların kesin/ön proje üzerinden birim fiyat ihaleye çıkılabileceği, bu işlerden, uygulama projesi yapılabilen kısımlar için anahtar teslimi götürü bedel, uygulama projesi yapılamayan kısımlarda ise her bir kalem iş için birim fiyat teklif almak suretiyle ihale yapılabileceği belirtilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 4'üncü maddesi, iş grubu ve iş kalemi tanımlarını içermektedir. İş grubu, anahtar teslimi götürü bedel sözleşmelerde ve karma sözleşmelerde kullanılan bir terim olup, ödemeye esas birimlerden oluşmaktadır. İş kalemi ise birim fiyat sözleşmeleri ve karma sözleşmelerde kullanılan bir terim olup, ödemeye esas birim fiyatları içermektedir. Karma sözleşme, iş grupları/grupları için anahtar teslimi götürü bedel ve birim fiyat teklif alınan kısımlar için birim fiyat yöntemlerinin birlikte uygulandığı bir sözleşmeyi ifade etmektedir.

"Projelerin yükleniciye teslimi" başlıklı 11'inci maddesi, anahtar teslimi götürü bedel sözleşmelerinde ve birim fiyat esaslı sözleşmelerde projelerin yükleniciye teslimine dair detayları içermektedir. Anahtar teslimi götürü bedel esasına göre yapılan işlerde, projelerin yükleniciye teslim edilmesi sözleşmenin imzalanması sırasında gerçekleşir. Birim fiyat esaslı sözleşmelerde ise işlerin ön veya kesin projeleri, sözleşmenin imzalanması sırasında yükleniciye verilir.

"Geçici hakediş raporları" başlıklı 39'uncu maddesi, birim fiyat esasına göre yapılan işlerin bedellerinin ödenmesine dair esasları belirtmektedir. Bu kapsamda, sözleşmeye ekli birim fiyat teklif cetvelinde yazılı veya sonradan düzenlenen yeni birim fiyatlar ile metrajlarından hesaplanan iş kalemi miktarlarının çarpımı üzerinden hesaplanan tutar, sözleşmedeki kayıtlara ve ilgili kanunlara göre yapılacak kesintilerden çıktıktan sonra yükleniciye ödenir. Anahtar teslimi götürü bedel esasına göre yapılan işlerin bedelleri ise ihale dokümanında öngörülen ilerleme yüzdeleri üzerinden sözleşmede ve eklerinde belirtilen esaslara göre ödenir. Karma sözleşmelerde ise her iki yöntem için ilgili hükümlere uyulur.

"Kesin hakediş raporu ve hesap kesilmesi" başlıklı 40'inci maddesi, birim fiyat esaslı sözleşmelerde kesin hesapların nasıl yapılacağını detaylandırmaktadır. İşin geçici kabulü yapıldıktan sonra kesin hakediş raporunun düzenlenmesiyle işe başlanır. Anahtar teslimi götürü bedel sözleşmelerde ise kesin hesap işlemleri, işin geçici kabulü yapıldıktan sonra başlar. Karma sözleşmelerde ise her iki yöntem için ilgili hükümlere uyulur.

Ayrıca "Fiyat farkı esaslarının uygulama esasları" başlıklı 6'ncı maddesinin yedinci fıkrasında ise, karma sözleşmelerde işin anahtar teslimi götürü bedel ve birim fiyatlı bölümleri için ayrı ayrı fiyat farkı hesaplanır denilmektedir.

İlgili yapım işi ihalesi sözleşmesinin "Sözleşme türü ve bedeli başlıklı" 6'ncı maddesinde; *"Bu Sözleşme, birim fiyat sözleşme olup, ihale dokümanında yer alan kesin projeye/projelere ve bunlara ilişkin mahal listeleri ile birim fiyat tariflerine dayalı olarak, İdarece hazırlanmış birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her bir iş kaleminin miktarı ile bu iş kalemleri için yüklenici tarafından teklif edilen birim fiyatların çarpımı sonucu bulunan tutarların toplamı olan (rakam ve yazıyla) bedel üzerinden akdedilmiştir."* ifadesi yer almaktadır.

Örnek ihale dokümanı incelendiğinde;

Pamukova Muhtelif Mahalleler İçmesuyu İnşaatı işinde,

"PMK.İNŞ.13: 300 m3 Servis Deposu İnşaat İmalatları Yapılması (DY1)", "500 m3 Hacimli Terfil Toplama Deposu İnşaat İmalatlarının Yapılması" gibi kalemlerin birim fiyat tariflerine bakıldığında;

Tablo 13: Pursantaj Tablosu

Sıra	Tanımı	Pursantaj (%)
1	İmalat seviyesi döşeme tabliyesi kotunda dolgu ve imalatın tamamlanmış olması halinde	20
2	İmalat seviyesi depo tavan tabliyesi tamamlanmış olması halinde	30
3	Manevra odası imalatının tamamlanması halinde	30
4	Manevra odası ile depo gözlerinin sızdırmazlık deneyinin idare tarafından uygun görülmesi ve himaye mıntıkası ve çevre düzeninin tamamlanması	20
	TOPLAM	100

şeklinde bir pursantaj tablosunun oluşturulduğu görülmüştür.

İdare cevaben, Pamukova Muhtelif Mahalleler İçmesuyu İnşaatı işinde, projelerin İller Bankası tarafından yapıldığını ve zemin etüdü olmadığı için kesin proje üzerinden ihale edildiğini belirtmiştir. Ancak zemin etüdünün İdare tarafından da yapılabileceği ve söz konusu ödemelerin pursantaj oranları üzerinden yapıldığı göz önüne alındığında, bir uygulama projesinin olması gerektiği aşıkardır.

Bu iş kalemlerine/gruplarına porsantaj üzerinden ödeme yapılıyor olması ve uygulama projelerinin hazırlanmış/hazırlanabilir olması söz konusu ihalelerin karma sözleşme ile yapılabileceğini ortaya koymaktadır.

Karma sözleşme yapılmamış olması, idari şartnameyi, sözleşmenin türünü, imalat kalemlerinin ele alınış şeklini, iş programlarını, iş artış/azalışlarının oranlarını, fiyat farklarını, geçici ve kesin hakediş raporlarının hazırlanış biçimini doğrudan etkilemektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, aynı ihale içerisinde, uygulama projesi yapılabilen işler için anahtar teslim, diğerleri için ise birim fiyat teklif alınarak karma sözleşme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 15: Yapım İşi İhalesinde İmalat Süreçlerinin İş Programına Göre Oldukça Gecikmeli Olarak Devam Etmesi

“Serdivan İlçesi Kazımpaşa Mahallesi Kısmi Kanalizasyon İnşaatı” işi kapsamında yazışmalar incelendiğinde, yüklenicinin ödemeleri zamanında alamadığı, kapalı yollar, asfalt programı, kamulaştırma ve irtifak sorunları nedeniyle defaetle süre uzatımı istediği, idarenin söz konusu durumu işin bitim zamanında değerlendirmeye alacağı yönünde yanıtlar verdiği ancak, işin süresinde bitirilip bitirilemeyeceğini gösteren bir çalışma yapılmadığı görülmüştür.

İhale tarihi: 07.04.2022

Süre: 27.11.2023

Yer teslim: 27.05.2022

Yüklenici, idareye ithafen, 15.05.2023 tarih ve E.11987 sayılı yazısında, hakediş ödemelerini zamanında alamadıklarını ve iş programındaki Ekim 2022 ile Mayıs 2023 arasında yapılması planlanan imalatların kapalı yollar, asfalt programı, kamulaştırma ve irtifak sorunları gibi nedenlerle yapılamadığını belirtmiştir. Aşağıdaki tabloyu da ekleyerek hakedişlerdeki gecikme sürelerine değinmiştir.

Tablo 14: Yüklenicinin Hazırladığı Gecikme Süreleri

Hakedişler	Fatura tarihi	Vade	Son Ödeme	Hakediş Tutarı (TL)	Ödeme Tarihi	Ödenen Tutar (TL)
1'inci hakediş	06.09.2022	30	06.10.2022	5.846.995,31	06.10.2022	1.000.000,00
					20.10.2022	1.000.000,00
					02.11.2022	1.000.000,00
					16.11.2022	1.100.000,00
					23.11.2022	800.000,00

					30.11.2022	946.995,31
					30.11.2022	53.004,69
					21.12.2022	1.250.000,00
					28.12.2022	1.000.000,00
					04.01.2023	1.000.000,00
					18.01.2023	1.000.000,00
					26.01.2023	895.140,01
					26.01.2023	104.859,99
					01.02.2023	800.000,00
					15.02.2023	1.000.000,00
					01.03.2023	418.384,49
					01.03.2023	81.615,53
					15.03.2023	500.000,00
					23.03.2023	750.000,00
					29.03.2023	750.000,00
					20.04.2023	289.021,53
					20.04.2023	210.978,47
					26.04.2023	500.000,00
					02.05.2023	200.000,00

İlgili tabloda, yüklenicinin fatura tarihine 30 günlük süreler ekleyerek son ödeme tarihini belirlediği görülmektedir. Oysa ki, sözleşmenin “Ödeme yerleri ve şartları” başlıklı 11'inci maddesine göre, hakediş raporları, Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nde belirtilen esaslara uygun olarak her ayın ilk beş iş günü içinde düzenlenir. Bu raporlar, kanuni kesintiler yapılarak yüklenici veya vekili tarafından imzalanıp idareye verilir. İdare, hakediş raporlarını aldığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde onaylar ve ardından otuz gün içinde tahakkuka bağlayarak on beş gün içerisinde ödeme işlemlerini gerçekleştirir.

Bu hükümden anlaşılacağı üzere, hakediş raporunun imza tarihinden itibaren onaylama, tahakkuk ve ödeme süresi toplam olarak 75 gündür. Bu süreye göre idare,

- 1'inci Hakedişi 20.11.2022 tarihine kadar (kalan 946.995,31 TL on gün gecikmeyle)
- 2'nci Hakedişi 17.01.2023 tarihine kadar (kalan 895.140,01 TL dokuz gün gecikmeyle)
- 3'üncü Hakedişi 25.02.2023 tarihine kadar (kalan 2.789.021,55 TL dört gün ila bir ay arası gecikmeyle)
- 4'üncü Hakedişi 24.04.2023 tarihine kadar (kalan 1.724.338,81 TL yirmi bir gün gecikmeyle - 15.05.2023'te bu hakediş ödemesi tamamlanmıştır.)

ödeyebilecektir. Dolayısıyla idarenin fahiş bir gecikmesinden söz etmek mümkün değildir. Ayrıca yüklenicinin hakedişleri her ayın ilk 5 günü içerisinde düzenli olarak vermediği de görülmektedir.

İdare açısından konuya yaklaşıldığında ise, idarenin, kapalı yollar ve kamulaştırma gibi sorunların çözümü için çalışmaların devam ettiğine dair beyanları bulunmaktadır.

Buna ilişkin olarak, Yer Teslim Tutanağı'nın 2'nci maddesi, inşaatla ilgili hususları içermektedir. Bu kapsamda, Kazımpaşa Mahallesi TM4 ve TM5 ile Evrenköy Mahallesi TM4 paket terfi merkezlerindeki kamulaştırma işlemlerinin henüz tamamlanmadığı ve işin süresi içinde tamamlanarak yükleniciye teslim edileceği belirtilmektedir. Ayrıca, ihtiyaç duyulması ve idare tarafından uygun görülmesi halinde ilave kamulaştırma, orman ve diğer izinlerin yine idare tarafından alınacağı ifade edilmektedir. Projenin hat güzergâhlarında bulunan kapalı yolların ilgili belediye tarafından açılmadan imalatlara başlanmayacağı da vurgulanmaktadır.

İdarenin 02.01.2023 tarih ve E92464751755.03.0544464 nolu yazısında ; İlgili yazıda, kapalı yollar ve paket terfilerin durumunun zaten yer teslim tutanağında belirtildiği ve yüklenicinin de bu hususu bildiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, ilave süre talebinin, işin bütünlüğü göz önünde bulundurularak, sözleşme hükümlerine uygun olarak idare tarafından daha sonra yeniden değerlendirileceği belirtilmiştir.

20.06.2023 tarih ve E92464751755.9956732 sayılı yazısında ise; Şantiye Günlük Defterine göre, 23.12.2022 ila 05.05.2023, 13.05.2023 ila 11.06.2023 tarih aralıklarında hiçbir imalat yapılmadığı, iş programına göre beklenen gerçekleşmenin %75,88 olması gerekirken, en son yapılan hakedişle %36,18 gerçekleşme sağlandığı ifade edilerek, yüklenicinin herhangi bir mazeret belirtmeden ve kendi inisiyatifiyle yapmamış olduğu imalatları iş programına uygun hale getirmesi gerektiği, aksi takdirde, bu konuda idare tarafından herhangi bir süre uzatımı verilmeyeceği yeniden belirtilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ile fiziki gerçekleşme (metrajlar) ve iş programı karşılaştırıldığında, yüklenicinin iş programının çok gerisinde kaldığı ve zamanında (27.11.2023) işi bitiremeyeceği aşikardır.

Bu süreç mevzuat açısından ele alındığında, Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "İş programı" başlıklı 17'nci maddesinin altıncı fıkrasına göre, yüklenici onaylanmış iş programına

tam olarak uymak zorundadır. Ancak, zorunlu durumlarda idarenin uygun görüşüyle iş programında değişiklik yapılabilir.

“Sözleşmenin feshi ve tasfiye durumları” başlıklı 47’nci maddesine göre:

- İdare, yüklenicinin ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine uygun olarak taahhütlerini yerine getirmemesi veya işi süresinde bitirmemesi durumunda, en az on gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde sözleşmeyi feshedebilir.
- Bu durumda, protesto çekmeye gerek kalmaksızın kesin teminatlar gelir kaydedilir, varsa ek teminatlarla birlikte sözleşme feshedilir ve hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir.
- Yüklenicinin kusurundan kaynaklanan nedenlerle iş miktarının iş programının gerisinde kaldığı ve kalan sözleşme süresinde işin fiilen bitirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda ise iş bitim tarihi beklenilmeden sözleşme feshedilebilir.

İdare cevaben, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu’nun “Yapım işlerine ek fiyat farkı ve süre uzatımı verilmesi” başlıklı Geçici 7’inci maddesinin birinci fıkrasında “1/3/2023 tarihinden önce 4734 sayılı Kanuna göre ihalesi yapılan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla devam eden (geçici kabulü onaylanmamış olan) yapım işlerine ilişkin Türk lirası üzerinden yapılan sözleşmelerde, sözleşmenin 1/1/2024 tarihinden 31/12/2024 tarihine kadar (bu tarihler dâhil) gerçekleştirilen kısımları için;

...

Birinci fıkra kapsamındaki sözleşmelerde altı ayı geçmemek üzere idarece bu maddeye göre süre uzatımı verilebilir.”

denilmekte olduğunu, buna istinaden işin bitim tarihinin 25.07.2024 olarak yeniden belirlendiğini, ayrıca nakdi %59, fiziki %62 gerçekleşme sağlandığını, işin bitim tarihi olan 25.07.2024 tarihinde yüklenici kendisinden kaynaklı sözleşme hükümlerini yerine getirmediği takdirde yine sözleşme hükümlerine göre gereğinin yapılacağını ifade etmiştir.

İdarenin cevabından yola çıkılarak süreler tekrar irdelendiğinde;

Yer teslim tarihi: 27.05.2022

Bitiş tarihi: 27.11.2023

Süre uzatımı dahil bitiş tarihi: 25.07.2024

Yer teslim tarihinden iş bitim tarihine kadar olan 549 günde (27.11.2023 - 27.05.2022) fiziki gerçekleşme %62 ise işin tamamı (%100'ü) 885 günde bitirilebilecektir. Ancak yer tesliminden süre uzatımı dahil iş bitim tarihine kadar olan süre 790 gündür. (25.07.2024 – 27.05.2022). Aradaki fark 95 gündür.

Ayrıca geçici 7'inci madde 27.12.2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buna göre bu işte iş bitim tarihi olan 27.11.2023 tarihi dikkate alındığında, 2024 yılında verilebilecek olan maksimum 6 aylık sürenin sonu 01.07.2024 tarihine denk gelmektedir. İdarenin cevabına göre bu sürenin 25 gün aşıldığı da görülmektedir. Buna rağmen, hala aradaki fark olan 95 günlük ekstra süreye ihtiyaç duyulacak gibi görünmektedir.

Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda, yüklenicinin iş programının hayli gerisinde kaldığı hallerde, işin süresinde bitirilip bitirilemeyeceği idare tarafından gözetilerek, kamu yararı ve mevzuat hükümleri yönünde işlem tesis edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 16: İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması

İdarenin 2023 yılı hesapları üzerinde yapılan denetimlerde, içme suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıp ve kaçak oranının yüksek olduğu görülmüştür.

Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere kurulmuştur. 30.03.2014 tarihinde yürürlüğü giren 6360 Sayılı Kanun'la birlikte Büyükşehir Belediyesi mücavir alanı il sınırları olarak belirlenmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanun'a göre su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek amacıyla faaliyette

bulunan kurumda; içme suyu borularında ve bağlantı parçalarında meydana gelen kırık ve çatlaklardan, boru başı ve abone bağlantı hatalarından ve servis depolarından meydana gelen veya diğer sebeplerle oluşan su kayıpları son üç yıl itibarıyla aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15: Yıllar İtibarıyla Su Kayıp Oranları

	2021	2022	2023
Üretilen su miktarı (m3/yıl) (A)	123.577.100	124.761.554	121.805.790
Tahakkuk edilen su miktarı (m3/yıl) (B)	58.514.720	57.395.034	52.725.368
Kayıp oranı (%) (B)/(A) * 100	47	46	43

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere son üç yıllık süreçte su kayıp oranlarında önemli ölçüde bir azalma olmadığı gibi 2023 yılında mevcut su kaybı oranı hala %43 gibi oldukça yüksek bir seviyededir.

Diğer taraftan, su kaynaklarının korunması ve verimliliğin artırılması, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve su kayıplarının kontrolüne ilişkin usûl ve esasları düzenleyen “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” 8 Mayıs 2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş, 31.08.2019 tarihli yönetmelik ile de bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

Söz konusu Yönetmelik’in “Su kayıplarının azaltılması” başlıklı 9’uncu maddesine göre; İdareler su kayıp oranlarını, büyükşehir ve il belediyesinde 2023 yılına kadar en fazla %30, 2028 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine; diğer belediyeler su kayıplarını 2023 yılına kadar en fazla %35, 2028 yılına kadar en fazla %30, 2033 yılına kadar ise en fazla %25 düzeyine indirmekle yükümlüdür.

İdarenin kayıp-kaçakla mücadeleyle dair iş ve işlemleri; “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” ve “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği” hükümleri uyarınca yürütülmekle birlikte, bu alanda nispi bir iyileşme olmasına rağmen, maddi olanaksızlıklar sebebiyle 2023 yılı için belirlenen %30 oranına ulaşamadığı görülmektedir. Nitekim son üç yıllık dönemde iyileşme sağlanmış olmasına rağmen, 2023 yılı için kayıp-kaçak oranı %43 olarak gerçekleşmiştir.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmalara başlanıldığı ifade edilmiştir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda da belirtildiği üzere; gerek içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve su israfının önlenmesi, gerek “İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği” doğrultusunda kayıp-kaçak oranının belirlenen %30 seviyelerine düşürülmesi amacıyla çalışmalara hız verilmesi, kayıp kaçakla mücadeleye dair bütçe miktarının artırılması ve dış kaynak imkânlarının araştırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 17: İdarenin Hizmet Alanındaki Bazı Yerleşim Yerlerinde Sayaç Okuma Yapılmaması ve Bazı Yerleşim Yerlerinde de Sayaç Takma İşleminin Tamamlanmaması Olması

İdare tarafından su hizmeti verilen bazı mahallelerde su bedelinin faturalandırılmasında ana araç olan sayaç okumalarının yapılmadığı, bazı mahallerde de sayaç takma işlemlerinin tamamlanamadığı bu yüzden kaçak su kullanım riskine sebebiyet verildiği görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un “Görev ve yetkiler” başlıklı 2'nci maddesinde; su ve kanalizasyon idarelerinin vatandaşın içme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarını her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlamak ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmekle görevli ve yetkili olduğu belirtilmiştir.

İdare tarafından hazırlanan Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresinin Tarifeler ve Abone Hizmetleri Yönetmeliği'nin “Sayaçlar” başlıklı 41'inci maddesinde, abonelerin tükettiği su veya ürettiği atık su miktarının, standartlara uygun sistem, çap ve tipte, ayarlı ve damgalı sayaçlarla ölçüleceği, sayaçların İdare tarafından tespit edilen ve okunması kolay olan bir yerlere takılacağı hüküm altına alınmıştır.

Yine aynı Yönetmelik'in 35'inci maddesinde kaçak su kullanımına ilişkin sayacın çalışmasını her ne sebeple olursa olsun engelleyen, sayaca müdahale eden, tahrip eden, idareye haber vermeksizin sayacı yerinden söken, devre dışı bırakan veya idarede kayıtlı sayacının yerine başka sayaç bağlayan abone hakkında kaçak su kullanımı işlemleri uygulanacağı ifade edilmiştir.

Abone servisinden alınan veriler üzerinde yapılan incelemede, 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile köyden mahalleye dönüşen ve SASKİ'nin hizmet alanı içerisinde yer alan 23 mahalledeki toplam 7295 abonenin sayaç okuma planına dahil edilmediği bunun dışında 6 mahallede ise sayaç takma işlemlerinin yapılmadığı anlaşılmıştır.

İdare cevaben, söz konusu yerleşim yerlerinde altyapı taleplerinin tamamlanmasını takiben, sayaç montaj ve abonelik işlemlerinin bitirilerek, okuma planına dahil edilmekte olduğunu belirtmiştir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda da belirtildiği üzere, bu abonelerin sayaç okuma planına dahil edilmemesi, aboneler tarafından sayacın düzgün bir şekilde çalışmasını engellemek için sayacın tahrip edilmesi, idareden habersiz yerinden sökülmesi, devre dışı bırakılması veya sistemde kayıtlı sayacın yerine başka sayacın bağlanması gibi bir takım usulsüz işlemlerin yapıp yapılmadığının sayaç okuma esnasında tespit edilebilmesi ihtimalini ortadan kaldırmakta ve yüksek maliyetlerle üretilen suyun faturalandırılmamasına, sonuç itibarıyla de idarenin gelir kaybına neden olmaktadır. Bu sebeple idare tarafından abonelik işlemlerinin ivedilikle tesis edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 18: Pilot Bölge Olarak Başlatılan Uzaktan Sayaç Okuma Sistemi (USOS) Projesinin Sürüncemede Bırakılması

İdarenin, sayaç tüketimlerinin okunması, abone bazlı tüketimlerin belirlenmesi, uygun yöntem ve mevzuata göre faturalandırılması için belirlenen pilot bölgedeki yeni nesil su sayaçlarının haberleşme teknolojileri ile uzaktan kontrol edilmesi ve endeks bilgilerinin alınması amacıyla 2016 yılında başlatmış olduğu projeyi, 2020 yılı saha çalışma raporu sonrası askıya aldığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması gerektiği belirtilirken, ilgili diğer mevzuatlarda ise, su kaynaklarının korunması ve verimliliğin artırılması doğrultusunda, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi için içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolü ve faturalandırılmasına ilişkin çeşitli hükümlere yer verilmiştir.

Yapılan incelemede, İdarenin 2016 yılında çalışmalara başladığı, USOS pilot bölge çalışmasında 798 adet Lora bağlantılı AK311 Su Sayacı kullanıldığı, lokasyon olarak kentsel dönüşümünü tamamlamış, DMA (District Metered Area), 1-2 basınç yönetim bölgesi olarak şebeke giriş ve çıkışı izole edilmiş bir bölgenin seçildiği ve yeni nesil akıllı sayaç değişimlerinin tamamlandığı, ayrıca 45 adet NB-IoT sayaç ve data hattı temin edildiği, hatların APN (Access Point Name) üzerinden BMS (Building Management System) sunucusuna bağlandığı anlaşılmıştır.

Bu iki sistemin de (LoraWan-NB IoT) fayda maliyet analizi kapsamında karşılaştırıldığı 2020 yılı saha çalışması raporunda belirtilen, *“Aralık 2020 itibariyle USOS için şartların henüz tam olarak oluşmadığı, standartların tam olarak gelişmediği görülmektedir. Kurumumuz için pilot bölgede yapılan saha çalışmalarında LoraWan teknolojisinin istenen, hedeflenen verimi vermediği, NB-IoT teknolojisinin de haberleşme kalitesi anlamında verimli olduğu ancak Gsm operatörleri bazında bazı regülasyonlara tabi olduğu tespit edilmiştir.”* gerekçesiyle sürecin askıya alındığı ortaya çıkmıştır.

Bu durum, projenin teknolojik zorluklarla karşılaştığını ve regülasyonlara uyum sağlama konusunda zorlandığını göstermektedir. İdare, projenin devamında daha etkili stratejiler geliştirmeli ve teknoloji seçiminde daha dikkatli bir yaklaşım benimsemelidir. Bu şekilde, gelecekteki benzer projelerde daha başarılı sonuçlar elde etme potansiyelini artırabilir ve kaynakları daha etkin bir şekilde yönetme yolunda önemli adımlar atabilir. Zira uzaktan sayaç okuma sistemleri, su kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını destekleyerek, su kayıplarını minimuma indirme, abone bazlı tüketimleri belirleme ve faturalandırma süreçlerini optimize etme gibi bir dizi avantaj sunmaktadır.

İdare cevaben, Projenin teknolojik olarak faydalarının çok fazla olduğunu, ancak günümüz koşullarında mali disiplin açısından yaygınlaştırılması ve genişletilmesinin yüksek maliyetli olduğunu, akıllı sayaç anlamında evrenselliğin sağlanamayıp birkaç markaya bağlı kalındığını, standartların tam anlamıyla oluşmayıp regülasyonların devam ettiğini, kısa ve orta vadede uzaktan sayaç okumayı uygulanabilir olmadığını fakat maliyet açısından daha uygun, istenen performansı ve evrenselliği sağlayacak iletişim teknolojilerinin araştırıldığını belirtmiştir.

İdare maliyet anlamında haklı gerekçeler sunmuş gibi görünse de, maliyetlerin makul seviyelere geldiği gelecek bir zamanda, çabuk reaksiyon verebilmek adına çalışmalarına devam

etmelidir. Zira sürdürülebilir bir su politikası günümüzden itibaren dikkate alınmaya değer bir konudur.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar doğrultusunda, kamu kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması adına, idarenin teknolojik altyapıyı güçlendirip regülasyonlara uyum sağlayarak, projeyi sürdürülebilir kılması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 19: Sapanca İçme Suyu Havzası Koruma Bölgesinde Yapı Ruhsatı Bulunmayan Yerlere Su Hizmeti Sağlanması

SASKİ Genel Müdürlüğü İçme Suyu Havzaları Koruma Yönetmeliği'ne aykırı olarak Sapanca içme suyu havzasında yapı ruhsatı bulunmayan bina ve tesislere su hizmeti sağlandığı görülmüştür.

Yapılan incelemeler neticesinde Sapanca bölgesinde konaklama hizmetini sağlayan bungalov tesislerinden bazılarının yapı ruhsatının bulunmadığı buna rağmen su hizmetinin tesis edildiği, Sapanca Belediyesinden alınan bilgiler doğrultusunda bölgede 497 adet bungalov işletmesinin var olduğu ve sayılarının hızla artmaya devam ettiği gözlemlenmiştir.

Bu tesislerin bulunduğu alan idarenin 11.11.2003 tarihi ve 12 sayılı kararı ile içme suyu havzası ilan edilen alan içerisinde yer almaktadır. İçme suyu havzasında yapılaşma koşulları ve düzenlemeleri içeren İçme Suyu Havzaları Koruma Yönetmeliği uyarınca bu alanda yeni yapılaşma koşulları için Havza Koruma Planı yapılması gerekmektedir. Havza Koruma Planı çalışmaları Tarım ve Orman Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından devam ettirilmektedir. Hali hazırda Havza Koruma Planı'nın bulunmaması nedeniyle yeni yapılaşmaya ya da yeni imar sahalarının oluşturulmasına izin verilememektedir.

Su havzalarının korunması esnasında atık su yönetimi, bölgedeki nüfus yoğunluğu gibi unsurlar plan çalışmaları esnasında irdelenmektedir. Sapanca bölgesinde yer alan bungalov işletmelerinin bir kısmı geçmişte yapılan imarlı alanlarda ya da köy yerleşik alanlarında yer almakta, bir kısmı ise 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16'ncı maddesi uyarınca yapı kayıt belgesine haizdir. Ancak yapılan incelemeler neticesinde birçok tesisin bahçe suyu aboneliği ya da kaçak kullanım gibi yöntemlerle su hizmetini edindiği, bu hizmetin verildiği tesislerin herhangi bir yapı ruhsatının bulunmadığı ve içme suyu havzasına zarar verecek atıksularının bertaraf edileceği hizmet altyapısının bulunmadığı anlaşılmıştır.

İdare cevaben, yapı ruhsatı bulunmayan ve su hizmeti tesis edilen aboneliklere ilişkin saha tasnif çalışmalarına başlanılmış olduğunu, mevzuata aykırı olarak yapıldığı tespit edilen içmesuyu ve atıksu bağlantılarının ekipleri tarafından sonlandırılacağını belirtmiştir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'ndan da belirtildiği üzere, mutlak koruma bölgesi ve doğal sit alanlarında yer alan kaçak yapılara ilişkin 67 yapıya idarenin tespiti neticesinde hukuki işlemlerin başlatıldığı görülmüştür. Ancak yapı ruhsatı bulunmayan ve su hizmeti tesis edilen aboneliklere ilişkin saha tasnif çalışmalarına derhal başlanması, mevzuata aykırı kullanımların sonlandırılması ve içme suyu havzasını korumaya yönelik tedbirlerin alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 20: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İdarede çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 50'nci maddesinde, dinlenmenin çalışanların bir hakkı olduğu ve bu hakkın kullanımının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2023 yılı için 1.683 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede; İdarede görev alan kadrolu işçilerden bazılarının 2023 yılı içinde hiç izin kullanmadığı gibi toplam 98 işçiden 3'ünün 400 günden fazla, 2'sinin, 300 ile 400 gün arasında, 10'unun 200 ile 300 gün arasında, 17'sinin 100 ile 200 gün arasında, geri kalanının ise 100 günün altında kullanmadığı yıllık izinlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemez giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Kamu idaresi cevabında, bulguda tespit edilen hususlara ilişkin olarak gerekli çalışmalara başlanıldığı ifade edilmiştir.

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nda da belirtildiği üzere; bahse konu mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde İdarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin,

mevzuata uygunluk ve İdareye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullanılması gerektiği değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıp-Kaçak Oranının Yüksek Olması" başlıklı 16'ncı bulguda yer almaktadır.
Çevre Temizlik Vergisi Paylarının Büyükşehir Belediyesine ve İlçe Belediyelerine Tam Olarak Aktarılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "Çevre Temizlik Vergisi Paylarının İlgili Belediyelere Tam Olarak Aktarılmaması Sonucu Faiz Yüküne Maruz Kalınması" başlıklı 9'uncu bulguda yer almaktadır.
İdarenin Gelirlerine İlişkin Tahsilat ve Takip Süreçlerinin Etkin Olarak İşletilmemesi	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "İdarenin Gelirlerine İlişkin Tahsilat ve Takip Süreçlerinin Etkin Olarak İşletilmemesi" başlıklı 11'inci bulguda yer almaktadır.

İdarenin Hizmet Alanındaki Bazı Yerleşim Yerlerinde Sayaç Okuma Yapılmaması ve Bazı Yerleşim Yerlerinde de Sayaç Takma İşleminin Tamamlanmamış Olması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "İdarenin Hizmet Alanındaki Bazı Yerleşim Yerlerinde Sayaç Okuma Yapılmaması ve Bazı Yerleşim Yerlerinde de Sayaç Takma İşleminin Tamamlanmamış Olması" başlıklı 17'nci bulguda yer almaktadır.
İşçilerin Yıllık İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmaması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması" başlıklı 20'nci bulguda yer almaktadır.
Kaynak ve Yeraltı Sularından Alınan Gelirlerden İlgili Belediyeye Pay Aktarılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "Kaynak ve Yeraltı Sularından Alınan Gelirlerden İlgili Belediyeye Pay Aktarılmaması" başlıklı 3'üncü bulguda yer almaktadır.

Sapanca İçme Suyu Havzası Koruma Bölgesinde Yapı Ruhsatı Bulunmayan Yerlere Su Hizmeti Sağlaması	2022	Kısmen Yerine Getirildi	Bulgu, Raporun "Diğer Bulgular" bölümünde, "Sapanca İçme Suyu Havzası Koruma Bölgesinde Yapı Ruhsatı Bulunmayan Yerlere Su Hizmeti Sağlaması" başlıklı 19'uncu bulguda yer almaktadır.
Duran Varlıklara İlişkin Amortisman Ayırma İşlemlerinin Hatalı Olması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu, Raporun "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde, "Amortisman Tutarlarının İlgili Varlığın Kayıtlı Değerinden Yüksek Olması" başlıklı 3'üncü bulguda yer almaktadır.
Tahsisli Taşınmazlara İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Yapılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	Bulgu, Raporun "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde, "Tahsis Edilen ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında İzlenmemesi" başlıklı 2'nci bulguda yer almaktadır.